

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Klavírní škola Bastien Piano Basics
a její využití na základních uměleckých školách

Bastien Piano Basics and its use in elementary school of art

Petra Mužíková

Vedoucí práce: doc. MgA. Libuše Tichá, Ph.D.
Studijní program: Prezenční studium
Studijní obor: Hudební výchova – Hra na nástroj

2017

Anotace

Bakalářská práce se zabývá podrobným rozбором Bastienovy klavírní školy zejména z pohledu metodického postupu, hudebního obsahu a po stránce vizuální. Na základě výsledků dotazníku se zabývá též výběrem a hodnocením celkového zpracování nejhojněji využívaných klavírních škol používaných českými pedagogy, a to z důvodu možnosti posouzení, zda je Bastienova klavírní škola vhodná pro české prostředí.

Klíčová slova

Bastien Piano Basics, klavír, pedagogika, metodika, české klavírní školy

Anotation

The thesis focuses on detail analysis of Bastien's piano method from pedagogy, compositions and visual aspect. Based on the research results the work also focuses on selection and evaluation of the most common piano methods used by the Czech music teachers and the possibility of using Bastien's piano method in the Czech Republic.

Keywords

Bastien Piano Basics, piano, pedagogy, methodology, Czech piano schools

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci “Klavírní škola Bastien Piano Basics a její využití na základních uměleckých školách” vypracovala samostatně s použitím citovaných informačních pramenů, které jsou uvedeny v této práci.

Prohlašuji, že odevzdaná elektronická verze bakalářské práce je identická s její tištěnou podobou.

V Praze, dne

.....

Petra Mužíková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. MgA. Libuši Tiché, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce.

Obsah

2	Úvod	8
3	Autor a kontext vzniku klavírní školy	10
4	Představení školy	11
4.1	Primer level	14
4.1.1	Piano.....	14
4.1.2	Theory.....	20
4.1.3	Technic.....	20
4.1.4	Performance.....	21
4.2	Level 1	21
4.2.1	Piano.....	21
4.3	Level 2	27
4.3.1	Piano.....	27
4.4	Level 3	31
4.4.1	Piano.....	31
4.5	Level 4	33
4.5.1	Piano.....	33
4.6	Zhodnocení Bastienovy klavírní školy	37
5	Přehled klavírních škol používaných v základních uměleckých školách především na území Prahy	39
5.1	Dotazník a jeho položky	39
5.1.1	Položky dotazníku.....	39
5.1.2	Vyhodnocení dotazníku.....	40
5.2	Klavírní škola pro začátečníky	42
5.3	Nový Beyer - zábavná klavírní škola s lidovými písněmi, hrami a hádankami	44
5.4	Klavírní prvouka	45
5.5	Klavírní školička	46
5.6	Nová klavírní škola	46
5.7	Klavírhárky	47
5.8	Evropská klavírní škola	49
6	Závěr	50
7	Použité prameny a literatura	51

Seznam příloh:

Příloha č.1 – Výčet klavírního díla Jamese Bastiena

1 Úvod

Téma bakalářské práce jsem si zvolila z důvodu vlastního zájmu v oblasti klavírní pedagogiky. Díky svému dřívějšímu studiu oboru klavír na Konzervatoři a Vyšší odborné škole Jaroslava Ježka, ve kterém je výuka klavíru koncipována multižánrově, jsem kromě posílení kladného vztahu k hudbě jako takové získala určitý přehled jak v hudbě klasické, tak v žánrech vycházejících z hudby jazzové.

Na konzervatoři jsem se seznámila s mnoha styly a žánry, se kterými jsem se do té doby během studia na ZUŠ nesetkala. Díky následnému osvojení si hry rozličných stylů a žánrů jsem si mohla uvědomit, že náš hudební vzdělávací systém nenabízí komplexní výuku klavírní hry, co se žánrovosti týče. Žánrově pestřejší výuka je dostupná ve středoškolském a vyšším odborném vzdělání (Konzervatoř a vyšší odborná škola Jaroslava Ježka, Mezinárodní konzervatoř Praha) i ve vysokoškolském vzdělání (HAMU, JAMU), postrádám ji však v systému základního vzdělávání.

Za minulého režimu, tedy v době, kdy Lidové školy umění vznikaly, byli učitelé těchto škol nuceni využívat výukové materiály poplatné tehdejšímu režimu. Proto tyto materiály obsahovaly díla a skladby výhradně z oblasti lidové tvorby a vybraných českých autorů. Pokud byla zařazována díla světových autorů, jednalo se o skladby autorů již nežijících, které nebylo možné spojovat s politickými názory a přesvědčením. Z tohoto důvodu jsou dodnes používané učebnice zaměřené velmi jednostranně a je vhodné jejich využití obohatit o hudební materiály, zahrnující další styly a žánry, případně je zcela zaměnit za publikace moderní a soudobé.

V dnešní době, kdy je studium ZUŠ pojímáno spíše jako volnočasová aktivita a nikoli prvotně jako závazná příprava žáků pro další hudební vzdělávání na konzervatořích, spatřuji schopnost zaujmout dítě zajímavým a pestrým hudebním materiálem jako jednu z nejdůležitějších funkcí výuky. Hudba a hra na nástroj by dítě měla především bavit a přiblížit mu její krásu v co nejširším měřítku. Tohoto pravděpodobně nedosáhneme pouze pomocí hudebního materiálu, který děti bavil a obohacoval v době, kdy nebyl možný přístup ke kvalitní hudbě celého světa pouhým stisknutím tlačítka ať již na rádiovém přijímači, či pomocí internetového prohlíčeče.

Je přinejmenším zajímavé, že se žádná státní instituce komplexností výuky po této stránce doposud nezabývá. Úskalí současného pojetí vzdělávání na ZUŠ spatřuji v nedostatečném představení hudebního spektra a tím i omezené možnosti zaujetí žáka v počátečních rocích studia, které jsou důležité právě pro vytvoření kladné citové vazby k hudbě. Každé dítě je jedinečnou individualitou a pokud jedno kladně reaguje na hudbu klasickou, druhé může ve stejném měřítku nadchnout například hudba jazzová, která je diametrálně odlišná od na ZUŠ plošně vyučované hudby klasické. V počátcích hudební výuky tak může zcela zbytečně dojít k ochladnutí žákovy prvotního zájmu. Dle mého názoru právě podpora nadšení a aktivního zájmu žáka je hnacím motorem pro jeho vzdělávání, a to nejen v hudebním odvětví. Ačkoli žijeme v době, kdy máme k dispozici dostatek vzdělávacího materiálu z různých koutů světa, tedy nejen po metodické stránce, ale i po stránce hudební stylovosti, přístup českých pedagogů k těmto materiálům bývá spíše zdrženlivý, jak vyplývá z dotazníku, jehož výsledky uvádím v kapitole *4.1.2 Zhodnocení dotazníku*.

Téma své bakalářské práce jsem si tedy vybrala s cílem zjistit, zda má Bastienova klavírní škola potenciál uplatnit se při výuce a zaujmout děti i v českém prostředí, a to ve všech ohledech, tedy jak po stránce metodické, hudebně obsahové i grafické (vizuální).

V své práci uvádím nejen výsledky, ke kterým jsem dospěla průzkumnou metodou formou dotazníku rozeslaného klavírním pedagogům pražských ZUŠ, ale také své názory vyplývající ze zkušenosti vlastní pedagogické praxe, kterou mohu vykonávat na základě ukončeného vyššího odborného vzdělání na Konzervatoři a Vyšší odborné škole Jaroslava Ježka. Vlastní názory prezentované v této práci předkládám na základě devítileté zkušenosti s výukou klavíru na ZUŠ, v zájmových kroužcích a soukromou výukou. Během své pedagogické praxe jsem pracovala se 63 dětmi různého hudebního nadání ve věkovém rozmezí 3-17 let.

Cílem práce je přiblížení Bastienovy klavírní školy českému prostředí a poukázání na její nadčasovost, přestože se jedná o školu více než dvacet let starou.

2 Autor a kontext vzniku klavírní školy

James Bastien, celým jménem James William Bastien, se narodil dne 10. dubna roku 1934 ve Washigtonu. Díky svému otci Clarencovi, který byl povoláním houslista, byl od mládí v kontaktu s hudbou a možná právě díky tomu si k ní brzy vytvořil blízký vztah a začal vlastní studium klavíru. Mezi pedagogy, kteří se podíleli na rozvoji jeho klavírní hry, patřili například Ariel Rubstein, Louis Artau a později významný maďarský klavírista Gyorgy Sandor. Právě u naposled zmíněného studoval Bastien na Southern Methodist University a získal tak bakalářské a později magisterské vzdělání.

Později sám vyučoval v Notre Dame, Tulane University a Loyola University v New Orleans.

V letech, během kterých v Kolumbii spolupracoval s R. Tuckerem a J. Alexanderem, začal James Bastien se svojí manželkou Jane Smisor cíleně shromažďovat metodické poznámky a odpovídající hudební materiál pro své žáky. Právě z takto shromážděných podkladů později vznikla škola Bastien Piano Basics a celá řada rozvíjejících sešitů (dohromady přes 300 publikací) zabývajících se progresivní výukou klavírní hry a obecně klavírním repertoárem.

V roce 1999 díky této škole získali James a Jane Bastienovi cenu za celoživotní přínos od Národní asociace hudebních učitelů, což patří k nejvýznamnějším oceněním v oblasti pedagogické činnosti.

O úspěchu a nadčasovosti díla vypovídá i fakt, že od svého vzniku roku 1963 bylo přeloženo do 15 světových jazyků. V příloze mé bakalářské práce uvádím pro úplnost kompletní výčet jeho klavírního díla.

James Bastien zemřel 7. prosince 2005 v La Jolla, v Kalifornii. Jane Smisor se svými dvěma dcerami však dále podporují a vydáváním dalších publikací pokračují v pedagogickém odkazu Jamese Bastiena.

3 Představení školy

Bastien Piano Basics je americká klavírní škola pojmenovaná po svých autorech Jamesovi a Jane Bastienových. Poprvé byla publikována v roce 1963 nakladatelstvím Neil A. Kjos Music Company a od té doby byla přeložena již do 15 jazyků. V roce 1999 díky této škole získali James a Jane Bastienovi cenu za celoživotní přínos od Národní asociace hudebních učitelů, což je vnímáno jako jedno z nejprestižnějších ocenění v této oblasti. V České Republice je tato klavírní škola doposud k dostání pouze v anglickém či jiném cizím jazyce.

Bastienova klavírní škola je rozdělena do jednotlivých sešitů formátu A4. Všechny tyto sešity jsou orientovány na výšku, s výjimkou prvního sešitu **Piano, Primer level**¹, který je orientován na šířku. Tuto odlišnou orientaci formátu zvolil autor zřejmě z důvodu, že je sešit bohatěji ilustrován a připomíná tak první dětské knížky, což přispívá ke vzbuzení většího zájmu a představitosti dětí. Kromě toho užitím většího formátu not podporuje lepší orientaci dětí v notovém textu.

Po grafické stránce autor nešetří barevnými ilustracemi, které jsou vtipně ztvárněné a obsahem korespondují s názvy skladeb. Často zobrazeným zvířatům a věcem vdechuje lidské vlastnosti, nálady a pocity, čímž vzbuzuje v dětech větší citlivost vůči okolnímu světu. Při procházení jednotlivých dílů sleduji obsahový vývoj obrázků. V prvních sešitech jsou zde nejčastěji zobrazena zvířata, rostliny a věci, které slouží k seznámení dítěte s okolním světem, zatímco v pozdějších dílech autor využívá námětů činností a situací běžného života a vztahů mezi lidmi, které dětem mohou napomoci v začlenění a socializaci. Dalším prvkem, který se v průběhu jednotlivých úrovní školy mění, je velikost notových osnov, případně textu, do kterého dítě vyplňuje úlohy. První a druhá úroveň sešitů je tištěna větším fontem, aby se začínající školáci v textu lépe orientovali, třetí a čtvrtá úroveň již využívá o něco menšího formátu osnov, stále ale podstatně většího než většina u nás dostupných škol. Ačkoli se v tomto ohledu nejedná přímo o metodickou stránku věci, shledávám čitelnost notového materiálu jako podstatný prvek grafické úpravy, kterému však mnohé školy nepřikládají patřičnou

¹ BASTIEN, James. *Piano*. San Diego, Calif: Neil A. Kjos Music Co, 1985. ISBN 0849752655.

pozornost, pravděpodobně za účelem snížení celkového počtu stran na úkor dobré čitelnosti a přehlednosti.

Celková úprava z pohledu dítěte se zdá přehledná, nejvýraznější je nadpis skladby, případně probíraná látka a odpovídající ilustrace, menším fontem jsou pak znázorněny vysvětlivky a poučky. Pokud je skladba aranžována účelně k naučení určité pianistické dovednosti a po hudební stránce není nosná, je zde pro učitele nejmenším fontem naznačen doprovod, případně jeho stylizace.

Stejně jako jiné školy je číselně rozdělena podle obtížnosti (1-4), dvě úrovně po dvou sešitech jsou navíc věnovány předškolním dětem ve věku 5-7 let, (Primer A: **Piano for the Young Beginner**², **Theory & Technic for the Young Beginner**³; Primer B: **Piano for the Young Beginner**⁴, **Theory & Technic for the Young Beginner**⁵). Sešity úrovně 1-4 jsou určeny dětem od 7 do 11 let. V rámci již zmíněných čtyř úrovní se jednotlivé sešity zaměřují na základní - obecné rozvíjení pianistických návyků (**Piano**). Tyto čítají okolo 60 stran a doplňující sešity rozvíjející jednotlivé aspekty související s hrou na klavír. Jedná se o hudební nauku (**Theory**), prstovou techniku (**Technic**), přednes (**Performance**), a čtení z listu (**A Line A Day Sight Reading**). Sešity jsou útlejší a čítají okolo 30 stran.

Samotný obsah jednotlivých sešitů určité úrovně je vždy podrobně rozepsán v obsahu hned na začátku, a to jak konkrétního sešitu, tak i zbylých (doplňujících) sešitů té samé úrovně (viz Obrázek č. 1).

U každé látky či cvičení je v obsahu ponecháno malé místo určené k označení splnil ✓ / nesplnil ✗, což shledávám jako vhodný nástroj pro rychlou orientaci zvládnutého učiva a může to být i prvek motivující dítě k rychlejšímu postupu.

² BASTIEN, James. *Piano For The Young Beginner, Primer A - WP230*. Kjos West: Neil A.Kjos Music Company, 1985. ISBN 0-8497-5269-8.

³ BASTIEN, James. *Theory & technic for the young beginner*. San Diego, Calif: Kjos Music, 1987. ISBN 084979319X.

⁴ BASTIEN, James. *Piano For The Young Beginner, Primer B - WP232*. Kjos West: Neil A.Kjos Music Company, 1985. ISBN 0-8497-5269-8.

⁵ BASTIEN, James. *Theory & technic for the young beginner*. San Diego, Calif: Kjos Music, 1987. ISBN 0849793203.

Samotná látka je potom logicky seřazena od jednoduché po složitější, v závěru je zařazen shrnující krátký test k ověření dosažených znalostí.

	Performance		Technic	
	This Book	Theory	This Book	Theory
✓* Sitting at the Piano hand position	4			
Finger Numbers L.H., R.H.	5			
The Piano Keyboard white and black keys	6	2		
Low and High	7	3		
Pre-staff Notation	8	4	2	
Rhythm in Music				
First March				
The Balloon Man	9		3	
Three Little Pigs	10	5	4	
Lamb at School	11			
Old MacDonald	12		6	
The Music Alphabet A B C D E F G	14	7		
White Keys	15	8		
C Position legato	16	11	2	
Stepping Up and Down				
The Caterpillar Crawl	17		3	
Time Signature	18	12	8	4
Express Train				
Our Monkey Bars	19			
Backyard Bell	20	13	9	
Bike Ride	21			
Space Flight!	22	14	10	5
Circus Fun	23			
Pre-reading Review	24	15		
Staffs and Clefs	25	16		
Notation step, skip, repeat (R.H.)	26	18		
How Notes Move on the Staff				
C Song				
Skipping Fingers	27			
Easy Repeats				
Go Tell Aunt Rhodie				
Note Stems step, skip, repeat (L.H.)	28			
Skating				
Roller Coaster Ride	29			
Boat Ride				
Ode to Joy				
The Grand Staff	30	19	12	6
C Warm-up				
Shouts and Whispers f, p	31	21	13	7
Measuring Intervals 2nd	32	22	14	8
Stealing 2nd Base				
Skipping Frogs 3rd	33	23	15	9
Happy Halloween slur	34	24	16	10
Noah's Ark tie	35			11
Four Funny Clowns 4th	36	26	18	12
Boogie Beat	37			
Five Hunting Hounds 5th	38	27	19	13
Melodic and Harmonic Intervals	39	28		14
Indian Drums				
Rest Signs	40	29	20	
My Computer				
Playing C Chords	41	30	22	16
Row, Row, Row Your Boat	42			
Love Somebody	43			
Middle C Position	44	32	24	18
Middle C Warm-up				
Time for Tea	45		25	
Birthday Fun	46	33	26	19
Skip to My Lou	47			
The Funny Snowman	48	34	27	20
Lavender's Blue	49			
Aura Lee	50			21
Scarborough Fair	51			
G Position	52	36	28	22
G Warm-up				
That Old Car	53			
Thanksgiving Turkey	54		29	23
The Singing Donkey	55			
The Clock staccato	56	37		24
Basketball	57			25
Electric Bass	58	38	30	26
The Dragon's Lair	59			27
Indian Dance	60		32	28
Jingle Bells	62	40		30
Review	63			31
Certificate of Achievement	64			

Obrázek č. 1 - Obsah, zdroj: [5] str. 8

Na základě úspěšně zvládnutého testu má pedagog možnost vyplnit na poslední straně sešitu „certifikát“ o dosažení určité úrovně.

Desky každého sešitu **Piano** (level 1-4) jsou navíc z vnitřní strany opatřeny slovníčkem nejfrekventovanějších hudebních pojmů, se kterými se žák v sešitě nově seznámil, a které jsou s každou novou vyšší úrovní obsáhlejší.

Další příhodnou pomůckou ulehčující práci pedagoga jsou poznámky v sešitech **Theory**, **Technic** a **Performance**, které odkazují na odpovídající látku sešitů **Piano** (viz Obrázek č. 2) a zajišťují tak dostatečné množství praktických i teoretických příkladů k získání potřebné dovednosti.

Use with pages 50-51 of Piano, Primer Level. WP215

Obrázek č. 2 – Poznámka odkazující na příslušnou látku sešitu Piano, Primer level,
zdroj: [7] str. 21

3.1 Primer level

Tato úroveň klavírní školy je věnována úplným začátečníkům od 7 let a seznamuje žáky s elementárními pianistickými návyky a dovednostmi. V následujících podkapitolách, které jsou nazývány dle názvů jednotlivých sešitů, představím jednotlivé výukové materiály a postupy.

3.1.1 Piano

Sešit **Piano, Primer level** je jako jediný orientován na šířku, podobně jako například **Klavírní školička**⁶ od autorek Z. Janžurové, M. Borové.

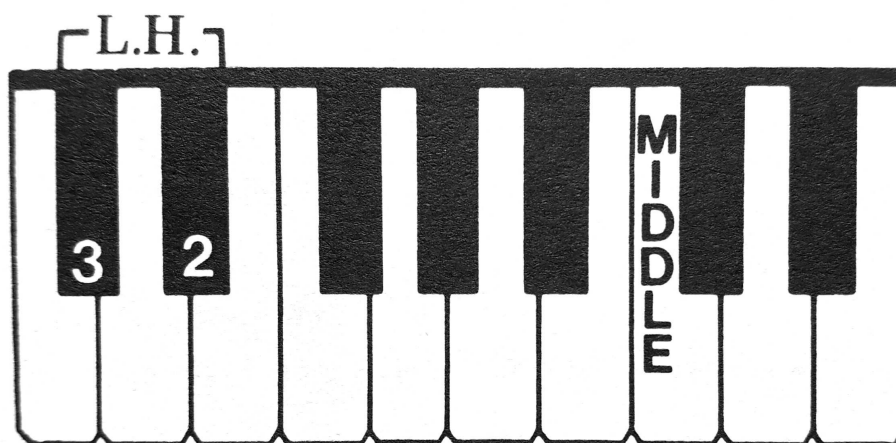
Na úplném začátku (str. 4) učí *správnému sezení* u klavíru a *držení ruky*, ovšem nikoli popisným způsobem, ale pomocí obrázku. Následuje *očíslování prstů* a cvičení k jeho zapamatování (např. poklepej druhými prsty). Jakmile se dítě naučí čísla prstů, autor přechází k zobrazení *klaviatury* a seznamuje se skupinami dvou a tří černých kláves, jakým směrem tóny stoupají a jakým klesají. Poté přichází cvičení na dvou a třech černých klávesách hraných současně s využitím celé klaviatury.

Na straně 8 žáka seznamuje se symbolem pro *notu*, způsobem vyjádření jejich *délek* (zatím pouze pro *noty čtvrtové* a *půlové*) a pojmy *takt*, *taktová čára*. Zde se vyskytuje první notový zápis, ovšem bez použití notové osnovy. K písni je vytvořen

⁶ JANŽUROVÁ, Zdena a Milada BOROVIČKOVÁ. Klavírní školička pro děti 4-7leté: pedagogická publikace s metodickým návodem pro výuku předškolních a raně školních dětí na LŠU se zaměřením i ke čtyřruční hře a ke hře z listu. 3. uprav. vyd. Ilustroval Josef PALEČEK. Praha: Panton, 1989.

jakýsi „klíč“ v podobě označené klaviatury, díky němuž si dítě rozloží 2. a 3. prst levé ruky na skupinu dvou černých kláves (viz Obrázek č. 3). Zatím tedy nezná jména kláves, ale dokáže je podle obrázku nalézt. Noty dvou čtyřtaktových písní již využívají právě naučené délky not (*nota čtvrtová, půlová*) a jsou odděleny *taktovými čarami* stejně jako v klasickém notovém zápisu. I výšky not jsou rozlišené a cvičení pro levou ruku (dále jen LR) výhradně užívá nožiček not směrem dolů, pro pravou ruku (dále jen PR) pak směrem nahoru. Obě písně jsou hrané na černých klávesách, které si již dítě osvojilo. U notového zápisu je také *text*, který délkami slabik koresponduje s délkami not a tím v žákovi podporuje lepší rytmické cítění, případně snadnější zapamatování *rytmu*. Jednotlivé slabiky jsou graficky umístěné k příslušným notám (jejich hlavičkám), což hodnotím jako praktický detail napomáhající lepší orientaci – dítě tak nemusí těkat zrakem mezi notami a textem.

Left Hand Position

★ **Down stem (♯) = L.H. will play.**

Obrázek č. 3 – Klíč k určení polohy ruky, zdroj: [5] str. 8

Následující dvoustrana tohoto sešitu již vede dítě ke hře podle „klíče“ oběma rukama na třech černých klávesách každou rukou v jedné oktávě (malé a jednočárkované). To žákovi umožňuje mít obě ruce připravené a usnadňuje tak přechod mezi částí, kterou hraje PR a částí pro LR. Ruce zatím nehrají společně, ale

navazují na sebe – ruce si tzv. *předávají melodii*. Autor zde pomocí písničky **Three Little Pigs**⁷ seznamuje žáka s *notou celou*. V této písni oceňuji použití delších notových hodnot před přechodem melodie do druhé ruky, usnadňuje tak dítěti během dlouhého tónu soustředit se na přechod z jedné ruky do druhé (viz Obrázek č. 4). Tuto metodu můžeme sledovat ve všech sešitech přípravné úrovně. Co se týče *prstokladu*, zpočátku využívá prsty blízké přirozenému těžišti ruky (3. prstu) a postupně rozšiřuje ke krajním prstům (1. a 5. prst). Přitom stojí za povšimnutí, že PR má ve skladbách stejný nebo větší počet použitých prstů, což do budoucna může dítěti napomoci k uvědomění si odlišných rolí každé ruky (PR = melodie, LR = doprovod).

Three Little Pigs

R.H. 2 3 4 3 | 2 2 | 3 4 | 3 |

Three pigs are out play - ing in the sun.

Watch them chase each oth - er hav - ing fun!

L.H. 4 3 2 3 | 4 4 | 2 3 | 4 ||

Obrázek č. 4 – Užití delších notových hodnot před přechodem melodie do druhé ruky,
zdroj: [5] str. 10

Na písničce **Lamb at School**⁸ autor seznamuje se symbolem pro *repetici* a opět v písni střídá PR a LR podle výše popsaného schématu.

Následující dvoustrana (str. 12, 13) se v písni **Old MacDonald**⁹ opět věnuje střídání melodie mezi PR a LR umístěné stále na černých klávesách, avšak zápis je již znázorněn v pomyslných dvou *notových osnovách*, jak je tomu u klasického notového zápisu určenému pro hru na klavír. Notové osnovy však stále chybí, jsou ovšem

⁷ Three little pigs. *Piano, Primer level*. San Diego: Calif: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 10. ISBN 0849752655.

⁸ Lamb at School. BASTIEN, James. *Piano, Primer level*. San Diego: Calif: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 11. ISBN 0849752655.

⁹ Old MacDonald. BASTIEN, James. *Piano, Primer level*. San Diego: Calif: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 12. ISBN 0849752655.

propojeny *taktovými čarami* a v místech, kde jedna ruka nehraje, zatím nejsou používány pomlky. Text písně je zde šikovně vepsán mezi PR a LR (viz Obrázek č. 4).

Dále autor seznamuje žáka s *hudební abecedou*, kterou staví stejně jako klasickou abecedu od tónu *a*, a pomocí obrázku klaviatury znázorňuje stále se opakující sedmitónovou řadu písmen. Americká hudební abeceda se od české liší v názvu 7. stupně stupnice C dur, tedy *tónu b*, který u nás nazýváme jako *tón h* a pro snížený *tón h* používáme označení *b* či méně užívané *hes*. Američané pro *tón b* mají výraz *b flat* nebo *b^b*.

V této kapitole autor vede žáka k zapamatování umístění jednotlivých tónů hudební abecedy pomocí skupin dvou a tří černých kláves. Dítě se tak rychle naučí orientovat po celé klaviatuře a není vázáno na stálé odpočítávání hudební abecedy od prvního písmene (u nás od *c*, v této škole od *a*). Příhodné se mi též zdá cvičení prvotně zaměřené na hmatovou stránku, ve kterém dítě hledá skupiny dvou a tří černých kláves poslepu a následně pojmenovává sousední bílé klávesy. Učí se tak nespoléhat pouze na zrak, ale podporuje i hmatovou orientaci a následně představivost – dítě je nuceno vybavit si, kde je který tón umístěn vzhledem ke skupinám černých kláves.

Na další straně sešitu jsou již do notového zápisu vkládány *názvy not*, a to přímo do jejich *hlaviček*. Skladby se přesouvají na bílé klávesy, aby si dítě procvičilo právě naučené názvy tónů a spojilo si je s odpovídajícími klávesami. Žák tedy již sleduje délky not, jejich stoupání/klesání v rámci pětiprstové polohy, prstoklad a názvy not. Ke skladbám jsou připraveny úlohy k rychlejšímu zvládnutí látky a zapamatování skladby, například tleskej rytmus a počítej přitom nahlas, hraj a zpívej nahlas čísla prstů, hraj a počítej si nahlas atp. Zároveň seznamuje žáka s prvním *italským názvoslovím*, a to hrou *legato*.

Sešit pokračuje seznámením dítěte s označením *metra* na začátku skladby, *taktem dvoučtvrtovým a tříčtvrtovým*, ve kterém poprvé uvádí *notu s tečkou* a srozumitelně vysvětluje funkci tečky u noty jak pomocí čísel ($2+1=3$), tak slovně

(“*a dot after a note adds half the value of the note*”¹⁰) a následně také taktem čtyřčtvrtovým.

Za touto látkou autor pro děti připravil krátké jednostránkové opakování představené látky (pojmenování kláves, psaní čtvrtové, půlové a celé noty a půlové noty s tečkou, vytleskání rytmu, pojmenování různě dlouhých not, číselné značení metra).

Druhou polovinu sešitu autor otevírá seznámením s *notovou osnovou* složenou z pěti linek a čtyř mezer, houslovým a zároveň basovým klíčem. Toto současné představení obou klíčů shledávám jako velice vhodné zejména v kontextu s velkým tónovým rozsahem klavíru. Dle mého názoru a zkušeností děti velice dobře vnímají rozdílné výšky tónů, a proto pokud jim pedagog jednoduše vysvětlí, že hluboké tóny se zapisují pomocí basového a vysoké tóny pomocí houslového klíče, získají tak ucelený pohled na zápis všech výšek tónů. Pokud se však zpočátku seznamují pouze s tóny střední a vysoké polohy nástroje, tedy s notami psanými v houslovém klíči, mohou později se zařazením basového klíče nabýt pocit, že jde pouze o jakousi nadstavbu. Nepřikládají tak naučení not v tomto klíči stejnou váhu jako u klíče houslového a poměrně dlouho odolávají rychlému čtení basového klíče tím, že si jednotlivé noty odpočítávají pomocí hudební abecedy. S tímto úskalím se setkávám i ve výuce Hudební nauky v ZUŠ, kdy pro žáky jiných nástrojů není výuka basového klíče od počátku nutná, a proto se od prvního ročníku seznamují pouze s klíčem houslovým. Basový klíč se studenti klavírní hry učí většinou přímo v hodinách klavíru.

V další kapitole autor učí žáky vnímat rozdíl mezi *krokem*, *skokem* a *opakujícím se tónem* melodie. Stále se nacházíme v pětiprstové poloze C dur, notové osnovy i noty samotné jsou již menší, ale stále jsou v hlavičkách doplněny o názvy not. Jsou zde připraveny čtyři krátké skladbičky pro PR a čtyři pro LR v basovém klíči. Pro obě ruce autor záměrně mění s každou skladbou metrum.

Na následující dvoustraně se již setkáváme s klasickým zápisem notového materiálu do dvou notových osnov propojených taktovými čarami a *svorkou* v úplném

¹⁰ BASTIEN, James. *Piano*. San Diego, Calif: Neil A. Kjos Music Co, 1985, s. 20. ISBN 0849752655.

začátku skladby. Hlavičky not už neobsahují jména not. Za povšimnutí stojí orientace LR v basovém klíči, která je postavena stejně jako PR v pětiprstové poloze od malého *c* po malé *g*. V uvedených skladbách potom jedna ruka přesně kopíruje melodii ruky druhé. Oceňuji zde počáteční zrovnoprávnění rukou tím, že v jedné skladbě začíná melodii PR, v druhé LR. Těmito “*ozvěnami*” mezi rukama můžeme předpovídat, jakým směrem se autor bude dále ubírat. Jedná se o *pohyb paralelní*, jak si později ověříme v sešitu **Technic, Primer level**¹¹. V této metodě opakování je také vhodně zařazeno další italské názvosloví týkající se dynamiky - *forte*, *piano*. Jsou zde uvedeny dvě písně, které mají každá dvě sloky. V první je u první sloky uvedeno “hlasitě”, u druhé “tiše”, kdežto ve druhé písni jsou tyto termíny psány zkratkami italského názvosloví – *f*, *p*. Tyto zkratky jsou nad písní vysvětleny a přibývá nové slovo, pod které forte i piano spadají - *dynamika*.

Dále autor plynule navazuje na rozdíl mezi krokem a skokem mezi tóny a postupně seznamuje žáky s intervaly, vždy doplněné odpovídajícími skladbičkami. Intervalovou řadu prozatím končí kvintou, u které potom uvádí skladbu s užitím tzv. dudácké kvinty, aby tak připravil děti na látku týkající se tónického kvintakordu. V průběhu seznamování s intervaly autor přidává grafické znázornění legata a ligatury a demonstruje tak důležitost vedení hudební fráze. Legatového označení dále využívá právě k jasnému naznačení hudebních frází. Mezi látkou intervalů a akordů autor doplňuje notový zápis o pomlky.

Následují skladbičky v rozmezí osmi až šestnácti taktů, na kterých si děti procvičují dosavadní látku. Autor pomalu opouští polohu C dur a seznámením s prvním křížkem fis se přesouvá do G dur, opět v pětiprstové poloze. Posuvky zatím pro lepší orientaci v notovém zápisu značí ke každé notě zvlášť, přitom ale zachovává pravidlo posuvek, tzn. že platí vždy pro celý takt. Pro větší pestrost uvedených skladeb doplňuje látku o noty osminové, staccato a béčka.

¹¹ BASTIEN, James. *Technic*. San Diego: Kjos West, 1986. ISBN 0849752809.

V úplném závěru sešitu se nachází jednostránkový test shrnující látku celého sešitu, na poslední straně má pak učitel možnost vyplnit „*certifikát*“ o úspěšném zvládnutí látky sešitu **Piano, Primer Level**.

3.1.2 Theory

Sešit **Theory, Primer level**¹² doplňuje základní sešit **Piano, Primer level** o množství hravých a zábavných úloh z oblasti hudební teorie. Metodický postup důsledně koresponduje s **Piano, Primer level** sešitem a na každé jeho straně je uveden odkaz vztahující se k odpovídající látce. V polovině a na konci sešitu je opět zařazen kvíz k ověření dosažených znalostí.

3.1.3 Technic

V tomto sešitě nalezneme na prvních pěti stranách jednoduchá prstová cvičení v pětiprstové poloze, ve kterých se pravidelně střídá PR a LR. Autor zde nesetrvává v jednom metru, ale střídá takt čtyřčtvrt'ový, dvoučtvrt'ový a tříčtvrt'ový. Zpočátku v těchto cvičeních naznačuje *protipohyb*, avšak ruce se pouze střídají a k opravdovému protipohybu tedy nedochází. I když je notový zápis orientován tak, že dítě protipohyb vidí, v instrukcích žádné pokyny pro současnou hru v protipohybu nenalezneme. Je tedy na každém pedagogovi, zda tento způsob současné hry uplatní v uvedených příkladech či nikoli. Tuto skutečnost vnímám jako velký rozdíl oproti jiným již zmíněným klavírním školám. Sama mám dobrou zkušenost s užitím hry v protipohybu u začínajících klavíristů. Děti se soustředí na stisknutí kláves stejnými prsty v PR i LR, což je pro ně koordinačně mnohem jednodušší.

Od šesté strany se již setkáváme s obouruční hrou v houslovém a basovém klíči a to právě v *rovném (paralelním) pohybu*. Na krátkých čtyř až osmitaktových skladbách pak žák procvičuje hru jednotlivých *intervalů*, se kterými se seznámil v sešitě **Piano, Primer level**, a to jak *melodickým*, tak *harmonickým způsobem*.

Ve druhé polovině sešitu autor zařazuje *hru akordů* (opět melodicky, harmonicky), využívá osminových not, hry staccato, křížků a bécěk.

¹² BASTIEN, James. *Theory*. San Diego: Kjos West, 1985, s. 20. ISBN 0849752701.

V závěru sešitu je pedagogovi ponechána volná strana s notovými osnovami pro vlastní zápis dalších prstových cvičení.

3.1.4 Performance

Náplní sešitu, jak název napovídá, jsou *přednesové skladby* v rozsahu čtyř až dvaceti čtyř taktů určené k rozvíjení *hudebního cítění* a *prožitků*. Sešit je bohatě ilustrován právě k navození nálady a atmosféry za účelem rozvíjení dětské *fantazie* a *hudební představivosti*.

Stejně jako v sešitu **Piano, Primer level** jsou zde vhodně naznačené fráze pomocí legatových obloučků, což opticky dítěti napomáhá k lepšímu pochopení vnitřního členění skladby.

Autorem všech sešitů **Performance** a **A Line A Day Sight Reading** není James Bastien, ale jeho manželka Jane Smisor Bastien. Z tohoto důvodu se jim v dalším rozboru již nebudu věnovat.

V následujících úrovních se budu věnovat pouze podrobné analýze metodického postupu sešitů **Piano**, jelikož sešity **Theory, Technic, Performance** a **A Line A Day Sight Reading** pouze doplňují a rozvíjejí znalosti a dovednosti, které žák získal ze sešitu **Piano**.

3.2 Level 1

3.2.1 Piano

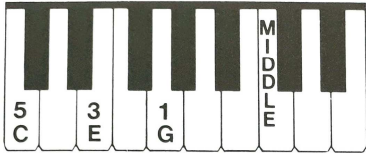
Sešity této úrovně plynule navazují na předchozí úroveň **Piano, Primer Level**.

V úvodu sešitu nalezneme dvoustránkové shrnutí základních informací získaných v **Piano, Primer level** a podpůrných sešitů **Theory, Technic, Performance**. Za tímto shrnutím, zaměřeným na hudební teorii, autor uvádí sedm písní, ve kterých si žák zopakuje a procvičí základní pianistické dovednosti předchozích dílů.

Od str. 10 je představen akord - *kvintakord* (c e g) z pohledu harmonického ve funkci *tóniky* (the I chord) a ihned přidává souzvuk dvou tónů (f g) jako *dominantu* (the V7 chord). Tyto dvě harmonické funkce jsou zde označeny jako nejpoužívanější

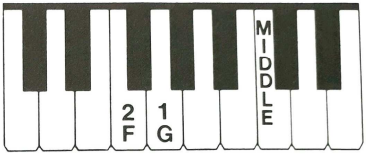
akordy doprovodu. Zde bych se ráda pozastavila nad představením těchto dvou harmonických funkcí. Co se týče zařazení látky do výuky, tzn. žák se s harmonickými základy setkává celkem záhy, vnímám toto jako velmi vhodné. Ztvárnění funkce dominanty (D^7) pomocí intervalu sekundy představující základní tón akordu a charakteristickou septimu akordu oceňuji jako přiměřeně zvolený prostředek pro vystihnoutí charakteru akordu, avšak chybí mi zde materiál ať už textový či obrazový postihující vztah mezi těmito dvěma akordy.

The I chord is formed from **three** notes in a 5-finger position.

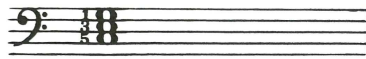

5 C 3 E 1 G

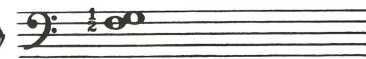
The V7 chord sound is formed from **two** notes in a 5-finger position.*

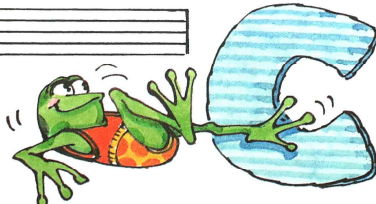
2 F 1 G

I

V7

Warm-up

Practice these L.H. chords in C Major. Play by “feel,” without looking at your hand for the chord changes.

I V7 V7 I

Obrázek č. 5 - Vyjádření T a D^7 , zdroj: [9] str. 10

Jak vidíme na Obrázku č. 5, autor tóniku (T^5) a dominantu (D^7) zobrazuje vedle sebe bez jakékoli spojitosti. Vůbec se nezabývá obsahovou stránkou akordů, jak ho chápe evropská hudba, tzn. tónika = klid, zde jsme “doma, v bezpečí”, dominantní septakord = napětí, má potřebu někam pokračovat, nemůžeme na něm ukončit píseň, neklid.

I když autor v poznámce odkazuje učitele na **Piano, Level 2**¹³, ve kterém zobrazuje dominantní septakord v plném čtyřhlasém znění a uvádí jej jako akord postavený na pátém stupni stupnice, nezabývá se výše uvedenými vztahy (napětí x uvolnění). Důvod spatřuji v odlišném vnímání harmonie na americkém kontinentu, kde harmonie vychází z jazzu, blues, případně velmi rozšířeného a populárního gospelu. Jelikož se americké děti s touto harmonií setkávají od útlého dětství, napětí v septakordech nepocítují tak výrazně jako v hudbě evropské, která vychází z dur-mollového cítění, případně modů.

Co se týče písňového materiálu k této látce, autor volí skladby, ve kterých v místě D⁷ (v LR znějící první a sedmý stupeň) obvykle PR melodicky hraje pátý nebo sedmý stupeň dominanty. I když žák pravděpodobně podvědomě vnímá akord jako durový, charakteristická durová tercie zde v žákově partu chybí. Níže tedy autor doplňuje skladbu o naznačený part učitele, kde již tercie v D⁷ zaznívá. V této kapitole autor užívá skladeb jak v legatovém provedení, tak hru staccato a přidává pro žáka tip jak docílit vyváženosti melodie a doprovodu. *“Melodie by měla zpívat nad doprovodem.”*¹⁴. Tento slovní obrat („zpívat nad doprovodem“) je dle mého názoru pro dítě mnohem vhodnější a výstižnější, než kdyby autor uvedl, že PR hraje forte, LR piano. Ačkoli používá abstraktní termín, který je pro děti náročnější na pochopení, vyjadřuje podstatu kýženého zvuku, a to, že nejde pouze o dynamické rozlišení melodie a doprovodu, ale i aktivní zapojení sluchu jako zpětné vazby použitého úhozu a vytvořeného tónu.

Před tím, než se autor přesune do tóniny F dur, seznamuje žáka se základními *tempovými termíny* hudebního italského názvosloví (*Andante, Moderato, Allegretto, Allegro*), rozšiřuje dynamiku o *mf* a *mp* a grafický znak pro *akcent*.

V tónině F dur již v užitých skladbách píše *předznamenání* na začátek skladby, nikoli ke každé snížené notě zvlášť. V notovém materiálu využívá naučené akordy T a D⁷ (ve dvojzvuku) a opět procvičuje hru legato, staccato.

¹³ BASTIEN, James. *Piano: level 2*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985. ISBN 0849752671.

¹⁴ BASTIEN, James. *Piano: level 1*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 10. ISBN 0849752663.

Následuje krátké zopakování zápisu a pojmenování not v basovém klíči a několik skladeb v pětiprstové poloze G dur. Toto odskočení do G dur je pravděpodobně z důvodu rozšíření not v basovém klíči o notu d¹, se kterou se dříve nepracovalo. V této kapitole autor zařazuje skladby, v nichž v PR a LR dochází k pro střídání úloh *melodie* a *doprovodu*. Do této chvíle autor uvádí skladby, ve kterých melodie prochází buď oběma rukama, anebo PR má úlohu melodickou a LR doprovodnou. Zařazením těchto skladeb se u dítěte velmi rozvíjí koordinace a motorika, pohotovost a neméně sluch, jelikož se nově musí naučit vnímat melodii ve spodních hlasech pod doprovodem. Poslední zmíněný bod vnímám jako velice užitečnou dovednost, která žákovi mnohé ulehčí například ve studiu polyfonních skladeb, kde je proposlouchání jednotlivých hlasů zásadní.

Ve druhé polovině sešitu se objevují znaménka pro *crescendo*, *diminuendo* a *ritardando*. Tím autor doplnil základní výrazovou paletu, která je nezbytnou součástí pro vystižení hudebního vývoje skladby. Už v předchozí úrovni autor využívá legatových obloučků k naznačení frází. V tomto sešitě je vyznačení ještě důslednější, a to ve smyslu vedení obloučku napříč osnovami (viz Obrázek č. 6).

Floating Clouds

Moderato

Obrázek č. 6 – Vyznačení frází pomocí legata, zdroj: [9] str. 32

V následující kapitole je dítě seznámeno se třemi *pedály klavíru* (soft, sostenuto, damper pedal) a použitím *pravého pedálu*. Pro označení tohoto pedálu autor využívá “kolíbkou”, která dle mého názoru vede zrak dítěte lépe než znak Ped. *. Minimálně v počátcích klavírní hry dítěte se proto přikláním spíše k tomuto značení. Autor prozatím nerozlišuje pedál *současný* a *synkopický*, k této látce se dostává až ve čtvrté řadě sešitů. Co se týče připraveného notového materiálu k pedálové problematice, až do konce sešitu se s užitím pedálu vyskytují čtyři skladby, z toho pouze jedna využívá pedál v celém svém průběhu. Další skladby s pedálem jsou sice uvedeny v sešitech **Technic, Level 1**¹⁵ a **Performance, Level 1**¹⁶, ale také velmi střídavě. Vzhledem ke skutečnosti, že po zvukové i koordinační stránce je práce s pedálem pro dítě zcela nový zážitek a dle mých dosavadních zkušeností se na jeho užití vždy velice těší, těmito skladbami bych početně nešetřila. Žák se seznamuje se zcela novými zvukovými možnostmi klavíru, barevnými nuancemi při hře v různé dynamice atp.

Před další rozsáhlejší kapitolou věnující se pro mne zcela novému pojetí *rozdělení akordů* autor žáky seznámí s pojmem *předtaktí*.

Kapitolu zabývající se akordy autor dělí do čtyř skupin a zařazuje je po jedné v každé následující úrovni sešitů Piano. Skupiny akordů člení podle vzhledu kvintakordu hraného na klaviatuře. Do první skupiny spadají akordy, které mají všechny tři tóny na bílých klávesách. Patří sem tedy akordy C dur, G dur, F dur, neboli tóniny, ve kterých se žák dosud pohyboval. K procvičení přechodů mezi akordy v LR autor uvádí dvě skladby připomínající *rock'n'rollovou hudbu* (viz Obrázek č. 7), která se částečně vyvinula z „*bluesové dvanáctky*“, tedy dvanácti taktového-schématu, které se postupně profilovalo na americkém kontinentu v první polovině 20. století.

¹⁵ BASTIEN, James. *Technic*. San Diego, Calif: Neil A. Kjos Music, 1986. ISBN 0849752817.

¹⁶ JANE SMISOR BASTIEN. *Performance*. San Diego, Calif: Kjos, 1985. ISBN 0849752744.

Rockin' Song

Steady rock beat

1 C

f Well, let's all rock a - long and tap our feet to the beat,

1 3 5 F

① The mu - sic's in the air, it's sound - ing ev - 'ry - where...

G F

① Oh what a live - ly beat, I can - not stop my feet,

C

① It's such a great rock song! — Great rock song! — Rock - in' song! Yeah!

① 2

WP201

Obrázek č. 7 – Náznak rock'n'rollové hudby, zdroj: [9] str. 39

Stejně jako byla o několik stran dříve žákům připravena strana na procvičení pojmenování a zápisu not v basovém klíči, následuje strana k procvičení pojmenování a psaní not v klíči houslovém. Doposud se autor pohyboval v pětiprstové poloze C dur, G dur, F dur, tzn. notovém rozsahu pro PR c¹-d², v tomto cvičení však zahrnuje všechny noty umístěné v notové osnově (d¹-g²).

Hudební teorii rozšiřuje o *čtvrtřovou notu s tečkou* a přidává řádek ve dvoučtvrtřovém taktu na procvičení této látky.

Na posledních deseti stranách autor rozšiřuje hudební teorii o *odrážku*, symboly značící *hru o oktávu výše/níže* a pojem *D.C. al Fine*.

Oceňuji hudební materiál, ve kterém autor kromě svých kompozic uvádí zjednodušenou aranž Beethovenovy **Ódy na radost**¹⁷ a Dvořákova **Larga** ze symfonie **Z nového světa**¹⁸. O každém z těchto hudebních velikánů se zmiňuje v několika řádcích.

Posledním listem sešitu je opět "*certifikát*" o úspěšně zvládnuté úrovni **Piano, Level 1**.

Vnitřní strana desek je opatřena slovníčkem naučených pojmů a symbolů italského hudebního názvosloví.

3.3 Level 2

3.3.1 Piano

V úvodu autor na uvedené skladbě žáky seznamuje s *formou dvoudílnou*, jejíž kontrastní části jsou značeny A B. Odkrývá tak další střípek hudebního světa, a to z hlediska hudebních forem. Od této chvíle může pedagog s žáky procvičovat a rozvíjet jejich vnímání změn v průběhu skladby.

Ve své práci s dětmi se mi velice osvědčilo barevné rozlišení jednotlivých kontrastních dílů skladby. Nejen, že dítě na první pohled vidí, kde který díl začíná a končí, ale v případě forem s návratem jednotlivých dílů si rychleji uvědomí, že tuto opakující část již zná a umí a z psychologického hlediska nebude mít takové obavy z na první pohled delší skladby.

¹⁷ Ode to Joy. BASTIEN, James. *Piano: level 1*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 50. ISBN 0849752663.

Následuje jednostránková kapitola znázorňující rozdíl mezi *půltónem* a *celým tónem* ve všech svých variantách na černých a bílých klávesách. Kapitolou žáka připravuje na vstup do světa *stupnic*. Ačkoli se děti na počátku učily hudební abecedu od tónu „a“ analogicky s klasickou abecedou a po zvukové stránce tedy mollovou stupnicí aiolskou, autor žáky seznamuje se stupnicí C dur. Na zobrazené klaviatuře vyznačuje celotónové a půltónové kroky mezi jednotlivými stupni a stupnici dělí na dvě stejně velké části po čtyřech tónech – *tetrachordy*. Ukazuje na skutečnost, že oba tetrachordy mají v durové stupnici identický vzorec, co se týče celých tónů a půltónů (1 1 ½) a tyto tetrachordy jsou propojené jedním celým tónem.

Ve spojitosti se stupnicemi se autor dostává k zásadnímu posunu v klavírní hře dítěte, a to *podkládání palce*. Před samotnou hrou celé stupnice uvádí dvě cvičení pro nácvik podkládání palce a překládání třetího prstu přes palec. Pracuje tedy pouze s prvním tetrachordem stupnice v PR a druhým tetrachordem stupnice v LR. Následuje řádek s uvedením celé stupnice nahoru i dolů zapsané v *paralelním* (souběžném) *pohybu*. Náznak tohoto metodického postupu jsme mohli pozorovat již v přípravném sešitu **Piano, Primer level**, ve kterém stejně jako zde přechází rovnou do paralelního pohybu a *antiparalelní pohyb* (protipohyb), kterým se zabývají tuzemské učebnice, neuvádí.

V průběhu několika následujících skladeb rozšiřuje hudební teorii o *formu třídílnou A B A*, melodické a harmonické intervaly *sextu* a *septimu*, značení *prima volta* a *seconda volta*. V užitém hudebním materiálu se objevují souzvuky, které tvoří zajímavou harmonii (např. tvrdě velký septakord, tvrdě malý septakord, měkce malý septakord). Tento fakt shledávám velmi přínosným pro rozvoj dětské hudebnosti. České školy velmi dlouho setrvávají v tónině C dur a využívají harmonii postavenou převážně na kvintakordech a jejich obratech.

Pro děti se takto stavěné skladby brzy stávají ohraným kolovrátkem a záleží na každém pedagogovi, zda se při výběru skladeb poohlédne po dalším zajímavém notovém materiálu. Pokud děti dlouhou dobu slýchají a hrají skladby postavené na tříhlasých akordech, v pozdějším věku, když se setkají s různými typy septakordů a jiných akordů, není pro ně tato látka po sluchové stránce lehce stravitelná a tvoří si k ní vztah složitěji, než děti hrající harmonicky bohaté skladby od začátku.

V následující kapitole, kde autor seznamuje s akordy postavenými od I., IV. a V. stupně tedy *tónikou*, *subdominantou* a *dominantou*, můžeme v uvedených skladbách v melodii pozorovat pohyb z malé tercie do velké, což můžeme sledovat v jazzové hudbě apod. (například blues).

Další kapitola je věnovaná *kvintakordům* a jejich *obratům*. Zde autor přidává poznámku k lepšímu zapamatování umístění základního tónu v obratech, a to, že se vyskytuje vždy ve vrchním tónu obsažené kvarty. Ihned učí správnému prstokladu v obratech a uvádí cvičení pro PR i LR procházející tóninami C dur, F dur, G dur. V souvislosti s obraty akordů vysvětluje, jak nejlépe spojit tónický kvintakord (dále jen T⁵) a subdominantu (dále jen S), a to tím, že S hrajeme jako *kvartsextakord*. Podobným způsobem přistupuje ke spojení T a dominantního septakordu (dále jen D⁷), avšak s tím rozdílem, že ho s T spojujeme v jeho prvním obratu (*kvintsextakordu*), ve kterém navíc vynecháme kvintu. O důvodu vynechání tónu se autor více nerozepisuje.

Vzhledem k faktu, že se děti na americkém kontinentu se zahuštěnou tenzní harmonií setkávají podstatně dříve a častěji, vynecháním kvinty si autor připravuje místo pro pozdější doplnění harmonie právě o *tenze*. Obecně interval čisté kvinty v akordu Američané vnímají jako prázdný, „neužitečný“, který o charakteru akordu nevyovídá. Toto ovšem přestává platit v případě, že je kvinta v kvalitě akordu zmenšená. S podobným vynecháním tónu se můžeme setkat, pokud hraje klavírista s hráčem na basu, basovou kytaru. Tím, že basista hraje basové tóny akordu, klavírista ze sazby vypouští *základní tón akordu* a nahrazuje ho tenzemi, například *nónou*. Toto je jeden z důvodů, proč mezi hráči vycpanými na evropském pojetí harmonie a hráči USA vznikají nedorozumění například v poslechové analýze akordů.

Pro dokreslení představy uvádím příklad:

V případě, že zní tóny b d es g, evropský hudebník akord vyhodnotí jako terckvartakord Es dur, zatímco americký jako Cmi7 postavený na septimě s vynechaným základním tónem, který však v tomto akordu automaticky vnitřně „slyší“ v roli basy a akord doplňuje o nónu, případně další tenze.

V této souvislosti dle mého názoru v systému základního hudebního vzdělávání pro začínající hudebníky zcela chybí možnost vzdělávat se komplexně napříč

hudebními žánry, případně možnost vybrat si, ve kterém žánru se dítě chce dále rozvíjet, jak uvádím v úvodní kapitole.

Stejným způsobem jako autor žáky seznámil se stupnicí C dur, pokračuje ve druhé polovině sešitu stupnicemi G dur a F dur a tím ukončuje první skupinu akordů a jejich tónin (viz kapitola **Piano, Level 1**). Na toto rozdělení akordů (kvintakordů) do čtyř skupin dále navazuje a uvádí druhou skupinu, ve které se prostřední tón (tercie) nachází na černé klávese a zbylé dva (prima, kvinta) leží na bílých. Do této skupiny spadají akordy D dur, A dur, E dur, u kterých již uvádí odpovídající stupnice (D, A, E) a hudební teorii doplňuje o „C“ (jiné označení pro čtyřčtvrt'ový takt), *šestiosminový takt*, pořadí a správný zápis *křížků* jak v houslovém, tak basovém klíči a symbol pro *korunu*.

V kapitole seznamující s pořadím křížků a postupem, jak určit tóninu, ve které je skladba zapsaná, autor přichází se zajímavým nápadem. Říká, že pro určení tóniny stačí „*přečíst poslední křížek předznamenání a od tohoto tónu se posunout o půltón výš*“¹⁹. Nenabádá tak ke klasickému memorování, jak jsme tomu zvyklí.

Po stránce hudebního materiálu jsou uvedeny světoznámé skladby v aranži odpovídající této úrovni, jako například téma Mozartovy **Sonáty A dur „Alla Turca“**²⁰, píseň **Oh, Susanna**²¹, Offenbachovu **Barcarolu E dur**²², Joplinův **Entertainer**²³ apod.

V závěru sešitu je opět shrnutí v podobě stránkového testu, „*certifikát*“ o dosažené úrovni a slovníček nových termínů na předních i zadních deskách sešitu.

¹⁹ BASTIEN, James. *Piano: level 2*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 38. ISBN 0849752671.

²⁰ Sonata Theme. BASTIEN, James. *Piano: level 2*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 46. ISBN 0849752671.

²¹ Oh, Susanna. BASTIEN, James. *Piano: level 2*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 35. ISBN 0849752671.

²² Barcarole. BASTIEN, James. *Piano: level 2*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 51. ISBN 0849752671.

²³ The Entertainer. BASTIEN, James. *Piano: level 2*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985, s. 52. ISBN 0849752671.

3.4 Level 3

3.4.1 Piano

Piano, Level 3²⁴ autor zahajuje skladbou **Saturday Night Boogie**²⁵, ve které ve zjednodušené formě uvádí *boogie doprovod* pro LR. Skladba je zábavně zaranžovaná a dle mého názoru má potenciál podpořit zvědavost dětí do další práce.

V hudební teorii autor seznamuje s *mollovými stupnicemi*. Pro přehlednost uvádí všechny tři typy moderní mollové stupnice: *aiolskou*, *harmonickou* a *melodickou*. Pomocí dvou notových osnov znázorňuje vztah mezi durovou a aiolskou mollovou stupnicí, a to tak, že v obou případech je použit identický notový materiál, aiolská mollová stupnice však začíná na šestém stupni stupnice durové. Poté uvádí harmonickou a melodickou stupnici a všechny tři vypisuje pro obě ruce s prstokladem. Poukazuje také na stejné předznamenání *paralelních stupnic* (v USA používají termín „*relative*“ – příbuzné stupnice) a učí, jak od durové stupnice nalézt její paralelní mollovou („*odpočítej tři půltónové kroky dolů*“²⁶). Pro srovnání zobrazuje dvě notové osnovy s durovou a harmonickou mollovou stupnicí, na kterých vyznačuje noty patřící do durového a mollového tónického kvintakordu, rozlišuje přitom *durovou* (major) a *mollovou* (minor) *tercii*.

Na následujících několika stranách autor postupně prochází tóninami a moll a d moll, vždy uvádí hlavní akordy těchto tónin (T, S, D) a předkládá odpovídající hudební materiál k procvičení tónin. Stejně jako v durových tóninách k označení hlavních harmonických funkcí používá římské číslice, mollové kvality akordů pro lepší orientaci vyznačuje malými čísly/písmeny (i = mollová T, iv = mollová S, V7 = durový dominantní septakord).

Na další straně opakuje obraty kvintakordu, vysvětluje navíc, jak se ze základního tvaru stane *obrat* (spodní tón přesouváme o oktávu výš). Nepoužívá

²⁴ JAMES BASTIEN. --. *Piano: level 3*. San Diego, Calif: Kjos, 1985. ISBN 084975268X.

²⁵ Saturday Night Boogie. BASTIEN, James. --. *Piano: level 3*. San Diego, Calif: Kjos, 1985, s. 4. ISBN 084975268X.

²⁶ BASTIEN, James. --. *Piano: level 3*. San Diego, Calif: Kjos, 1985, s. 7. ISBN 084975268X.

však pojem oktáva, pouze graficky znázorňuje posun. K procvičení obrátů akordů připojuje vypsání cvičení v C dur a a moll a navrhuje žákům, aby po přehrání vypsání části *transponovali* do F, G, D, A, E dur, v mollové verzi do d, e, c, g, f moll.

Hudební teorii rozšiřuje o *triolu* se všemi možnostmi počítání a italské názvosloví o pianissimo (*pp*) a fortissimo (*ff*).

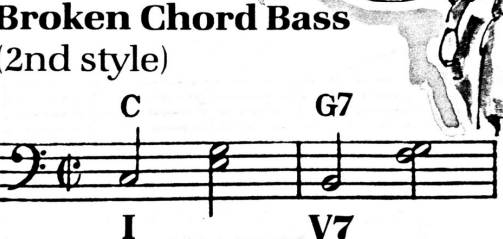
Ve druhé polovině sešitu přibývá *chromatická stupnice* psaná, jak jsme zvyklí, tedy vzestupně s křížky, sestupně s béčky.

Navazuje vyjmenováním *béček* a procvičením jejich psaní v houslovém i basovém klíči a vzápětí třetí skupinou durových akordů, jejichž krajní tóny jsou umístěny na černých klávesách, zatímco prostřední tón (tercie) leží na bílé klávese. Jedná se o akordy tónin Des dur, As dur, Es dur. Ke každé tónině jsou k procvičení připraveny skladby, u kterých je u každé z nich poznámka autora „*hraj, jak je psáno a následně transponuj o půltón výš*“²⁷ (např.: z Des dur do D dur).

Toto procvičování transpozic shledávám jako velmi přínosné jak pro pozdější rychlejší orientaci v tóninách, tak k rozvíjení sluchu. V českých klavírních školách se převážně setkáváme s transponováním jednoduchých říkadél a lidových písní podle sluchu, a to většinou do třech křížků v předznamenání. Jakmile děti hrají skladby s více křížky, případně béčky, jsou mnohem více nejisté a takováto transpozice jim činí nemalé problémy. Pokud se tedy od počátku budou pohybovat více méně rovnoměrně po bílých i černých klávesách, jistě obavy z pohybu po černých klávesách by měly odpadnout.

V celém sešitě se k jednotlivým skladbám objevují poznámky týkající se typů doprovodu (viz Obrázek č. 8) například pro *waltz, Albertiho bas*, stejně jako výrazové termíny (*lively, with spirit, with motion* apod.). Žák tak má dobré podklady pro případnou vlastní tvorbu či ztvárnění doprovodu k melodii.

²⁷ JAMES BASTIEN. --. *Piano: level 3*. San Diego, Calif: Kjos, 1985, s. 41. ISBN 084975268X.

<p>Boogie Bass</p> 	<p>Waltz Bass</p>
<p>Broken Chord Bass (1st style)</p> 	<p>Alberti Bass</p> <p>Play the left hand alone first, and for each chord say:</p> <p>"bottom top middle top"</p>
<p>Broken Chord Bass (2nd style)</p> 	

Obrázek č. 8 - Typy doprovodů, zdroj [17] str. 4, 14, 26, 30, 32

3.5 Level 4

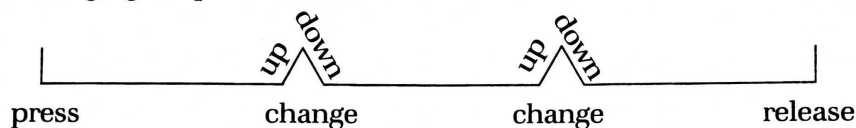
3.5.1 Piano

V úvodu poslední úrovně sešitů autor žáky seznamuje se *synkopickým pedálem*, který vyměňujeme těsně za následujícím tónem, nikoli současně. Návuk výměny synkopického pedálu ukazuje na třičtvrt'ovém taktu se stejně dlouhými notami, kde pedál bereme na druhou dobu, pouštíme na první dobu následujícího taktu a opět sešlápneme pedál na druhou dobu (viz Obrázek č. 9).

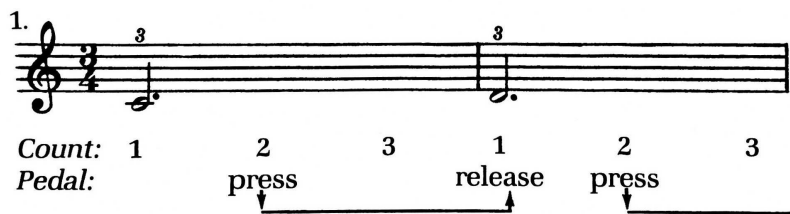
V závěru skladby můžeme vidět použití jak synkopického, tak *současného pedálu*, který se dítě naučilo používat v první úrovni.

The **overlapping pedal** is indicated by this sign: change pedal

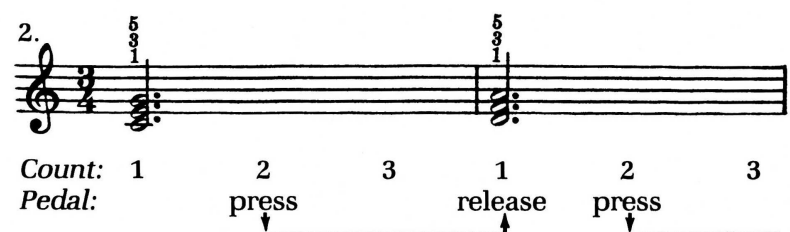
Practice changing the pedal as indicated.

Practice these **pedal drills**. Play first with the R.H.
Play the L.H. an octave lower than written.

1. Continue up the scale.

Count: 1 2 3 1 2 3
Pedal: press release press

2. Continue up the scale.

Count: 1 2 3 1 2 3
Pedal: press release press

Obrázek č. 9 – Synkopický pedál, zdroj: [21] str. 6

Dále se přesouvá do tóniny e moll, kde rovnou příkládá procvičení hlavních akordů tóniny, jak tomu bylo již v předchozích sešitech od druhé úrovně. Tento metodický postup z vlastní zkušenosti s dětmi shledávám jako přínosnější v porovnání s postupem, ve kterém se dítě nejprve naučí stupnici a k ní pouze tónický kvintakord s jeho obraty. Nezáská totiž komplexní přehled o tónině, ve které se nachází, a to jak po zvukové/sluchové stránce, tak co se týče hmatové orientace po klaviatuře. Pokud si dítě chce doprovodit píseň/skladbu, pracně hledá akordy, které by se do písničky hodily, i když jde třeba právě o hlavní akordy. V případě, že tyto akordy do určité krátké doby nenajde, je velmi pravděpodobné, že ztratí zájem a příště se o nalezení doprovodu ani nepokusí kvůli předchozímu neúspěchu.

Další velice užitečnou kapitolu autor věnuje rozpoznání 1. obratu kvintakordu a později 2. obratu z notového zápisu. V první části opakuje, kde se v akordech nachází základní tón (= horní tón obsažené kvarty), podle něhož pojmenujeme celý akord, ve druhé následuje cvičení k pojmenování akordů. Postavení ruky akordů v prvním i druhém obratu fixuje na příkladu, ve kterém žák stupňovitě hraje sextakordy (později kvartsextakordy) vycházející z tónového materiálu C dur a opět má transponovat

do G dur a F dur. K této problematice úzce související s naučením použití správného prstokladu autor přikládá několik líbivých skladeb, ve kterých se sextakord a kvartsextakord objevuje v LR i PR.

Následuje strana s celkovým zopakováním všech obrátů kvintakordu a tři cvičení. V prvním po sobě následuje kvintakord s obraty hraný v rámci oktávy nahoru a dolů nejprve v dur, poté moll (obojí jako *trojzvuk*) a následně *rozloženě*. Ve druhém cvičení dítě hraje kvintakord jako souzvuk a ihned rozloženě nahoru a dolů a takto postupuje všemi obraty. Ve třetím cvičení procvičí kolébavý pohyb, kde spodní tón zní samotný a střední s vrchním hraje současně. V těchto třech cvičeních si žák upevňuje a zlepšuje motoriku a prstovou zdatnost, jelikož je nucen k rychlému a včasnému uvědomění, zda mají znít tóny současně či nikoli a k tomu přizpůsobit přípravu prstů.

Dále autor rozšiřuje hudební teorii o *notu a pomlku šestnáctinovou*, aby v další kapitole mohl jednoduše vysvětlit *osminovou notu s tečkou*. Ve druhé polovině sešitu rozšiřuje dosavadní znalosti akordů o *kvintakordy zvětšené a zmenšené*, a to opět podle stejného rozdělení akordů, jak jsme se setkali u durových akordů (1.skupina C, G, F, 2. skupina D, A, E, 3. skupina Es, As, Des). U obou typů akordů přidává cvičení, které je zajímavé z harmonického hlediska. U zvětšených kvintakordů postupuje z durového tónického kvintakordu přes zvětšený a končí kvartsextakordem subdominanty. U zmenšených kvintakordů vychází z mollového T⁵, vystřídá se se zmenšeným kvintakordem a vrací se zpět.

Z teorie dále popisuje princip *synkopy*, tedy přenesení přízvuku z těžké doby na lehkou. Plynule přechází k látce *stejnojmenných stupnic* (v USA zvaných paralelní), tj. stupnic začínajících od stejného tónu, ale s odlišným *tónorodem* (např.: D dur, d moll).

Poté autor zařazuje čtvrtou – poslední skupinu kvintakordů nazvanou „neobvyklé“. Podnázev vychází z toho, že na rozdíl od prvních třech skupin, ve kterých vypadaly akordy (T⁵) stejně, co se týče umístění černých a bílých kláves, ve čtvrté skupině vypadá každý akord jinak, a proto se dítě musí učit každý zvlášť. Spadají sem kvintakordy tónin Ges dur, B dur a H dur. Po vzoru předchozích sešitů autor prochází těmito tóninami s uvedením stupnic, akordů tóniny a příkladných skladeb v odpovídající tónině.

Poslední látkou autor otevírá žákům svět *melodických ozdob*. Uvádí pouze jednu - *přirazu*, který poté uplatňuje v příložené skladbě **Minuet**²⁸ od J. Ch. Bacha.

Na posledních pěti stranách sešitu je shrnuta veškerá látka týkající se stupnic a akordů, včetně prstokladu. Autor zde zobrazuje *kvartkvintový kruh*, pět typů akordů rozepsaných ve všech tóninách (durový, mollový, zmenšený a zvětšený kvintakord a dominantní septakord), durové stupnice s křížky, s béčky, mollové harmonické stupnice s křížky, s béčky a u všech těchto uvádí akordy v pořadí T S T D⁷ T. V tomto přehledu mne zaujalo vynechání mollových stupnic melodických.

Vnitřní desky sešitu opět tvoří kompletní seznam termínů z hudební teorie, nyní všech úrovní sešitů (**Piano, Primer Level – Piano, Level 4**).

²⁸ Minuet. BASTIEN, James. --. *Piano: level 4*. San Diego, Calif: Kjos, 1985, s. 43. ISBN 0849752698.

3.6 Zhodnocení Bastienovy klavírní školy

Ačkoli škola Bastien Piano Basics vznikla ve 2. polovině 20. století a logicky by tedy mohla být posuzována jako neaktuální a zastaralá, dle mého názoru může svým metodickým postupem, rozmanitostí hudebního materiálu i vizuálním zpracováním směle konkurovat školám vydaným v téže či časově bližší době.

Po podrobném rozboru shledávám tuto školu přínosnou pro vzdělávání českých dětí zejména z těchto důvodů:

- metodický postup je pozvolný, nikoli však zdlouhavý, nesetrvává nepřiměřeně dlouho u jednotlivých aspektů klavírní hry; průběžně zařazuje testy a cvičení k ověření dosažených znalostí
- autor předkládá zábavný hudební materiál v aranžích odpovídajících úrovni žáka, a to v oblasti klasické, jazzové i populární hudby
- škola komplexně rozvíjí pianistické dovednosti a zároveň celkovou muzikálnost dítěte
- dílo je rozděleno z důvodu praktičnosti do dílčích sešitů, které pedagog vybírá a kombinuje dle individuálních potřeb žáka
- vtipné ztvárnění barevných ilustrací probouzejících a podporujících dětskou fantazii a tvořivost
- přehledné uspořádání a funkční propojení sešitů pomocí poznámek, které pedagogy odkazují na odpovídající látku napříč jednotlivými klavírními disciplínami

Z pohledu adaptace školy do českého prostředí se však může projevat určitá bariéra způsobená odlišnou národně kulturní tradicí. Hudební výchova a vzdělávání českých dětí stále v počátcích výuky vychází z říkadel a básniček, které jsou podloženy střídajícími se dvěma tóny, případně jednoduchou melodií, což jsem v této škole nezpozorovala.

Další bariérou může být též skutečnost, že škola Bastien Piano Basics dosud nebyla přeložena do českého jazyka.

Na základě výše uvedeného zhodnocení bych doporučila zařazení Bastienovy klavírní školy do výuky klavírní hry v českých školách. Pro zachování české národně kulturní tradice bych však při výuce podle této školy doporučila současné použití i některé tradiční české klavírní školy, se kterou je pedagog zvyklý pracovat, a to právě z důvodu doplnění odlišné národně kulturní tradice. S ohledem na individualitu jednotlivých žáků by pedagog mohl přizpůsobit konkrétní způsob kombinování těchto škol.

4 Přehled klavírních škol používaných v základních uměleckých školách především na území Prahy

V této kapitole přiblížím čtenáři další klavírní školy a pokusím se shrnout a postihnout jejich případné nedostatky v porovnání s Bastien Piano Bastics.

4.1 Dotazník a jeho položky

Výběr hodnocených klavírních škol jsem volila dle výsledků dotazníku, který jsem pro tento účel vytvořila a rozeslala klavírním pedagogům základních uměleckých škol na území Prahy a v jejím blízkém okolí.

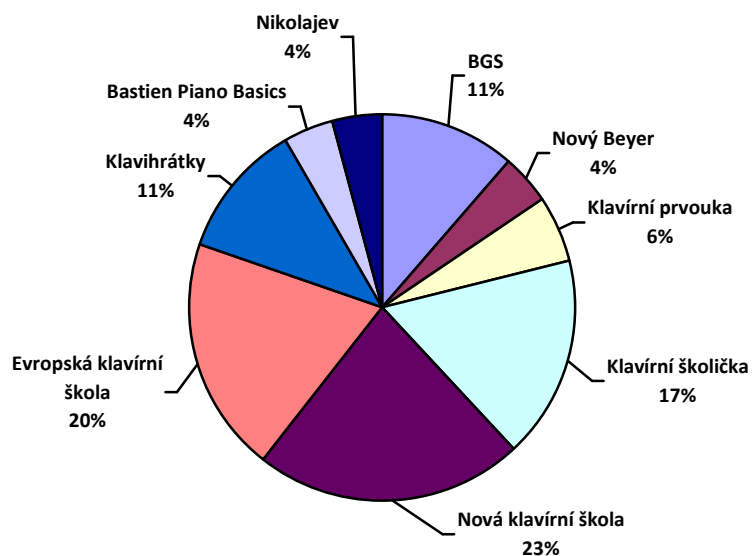
Jako cíl dotazníku jsem si vytyčila zjištění informací o:

- nejhojněji využívaných českých klavírních školách klavírními pedagogy
- kladných a záporných stránkách těchto škol
- počtu škol, které pedagog ke své výuce využívá

4.1.1 Položky dotazníku

- 1) Které české klavírní školy pro svoji výuku používáte?
- 2) Ke každé škole, kterou jste výše uvedl/a, uveďte, v čem shledáváte klady a zápory školy (ke každé jedné škole zvlášť), případně důvod, proč tyto konkrétní školy využíváte.
- 3) Ke své výuce využívám (vyberte):
 - a) jednu klavírní školu
 - b) klavírní školy kombinuji a doplňuji o další didaktické materiály

4.1.2 Vyhodnocení dotazníku

Graf č. 1 – Procentuální zastoupení různých klavírních škol na ZUŠ

Z výše zobrazeného grafu znázorňujícího výsledky dotazníku vyplývá, že mezi nejpoužívanější české klavírní školy patří **Klavírní školička** a navazující **Nová klavírní škola**²⁹, dále **Klavihrátky**³⁰ a **Klavírní prvouka**³¹. Ze zahraničních titulů se u nás těší velké oblibě **Evropská klavírní škola**³². V menší, ale stále znatelné míře je pro výuku využívána tuzemská **Škola pro začátečníky** a **Nový Beyer**³³ (J. Dostal).

Na základě těchto výsledků vybírám výše zmíněné školy a zaměřuji se jak na jejich metodický postup, tak celkové zpracování a schopnost zaujmout dnešní děti.

²⁹ JANŽUROVÁ, Zdena a Milada BOROVIČKOVÁ. *Nová klavírní škola 1. díl*. Praha: Panton, 1993. ISBN 80-7039-169-3.

³⁰ OPLIŠTILOVÁ, Iva a Zuzana HANČILOVÁ. *Klavihrátky: [s pastelkami u klavíru] : přípravný pracovní sešit*. Praha: WinGra, 2003.

³¹ ŠIMKOVÁ, Ludmila. *Klavírní prvouka*. Praha: Editio Bärenreiter, 2000.

³² EMONTS, Fritz a Andrea Hoyer. ILLUSTRATION. *Europäische Klavierschule = The European piano method = Méthode de piano européenne*. Klavierausz. Mainz: Schott, 1998. ISBN 9783795754358.

³³ DOSTAL, Jan. *Nový Beyer: zábavná klavírní škola s lidovými písněmi, hrami a hádankami*. 7. vyd. Ilustroval Eva VLASÁKOVÁ. Praha: Supraphon, 1988.

Ráda bych podotkla, že všechny klavírní školy, kterými se budu zabývat, jsou funkční, avšak v posledních letech v návaznosti na změny sociálního klimatu ve společnosti, výchovu a změny ve vzdělávání, začínají být některé školy metodologicky a obsahově zastaralé a tím pádem pro dnešní děti ne zcela vyhovující. Pokusím se dále postihnout některé aspekty těchto škol jak z pohledu pedagoga, tak žáka, v návaznosti na výše uvedený rozbor Bastienovy klavírní školy.

Z výsledků dotazníku mne ve druhé otázce zaujaly odpovědi některých pedagogů, jež odůvodnily, proč tuzemské klavírní školy, které jsou půl století staré, mají stále své pevné místo v učebnách klavírní hry.

Ačkoli sama zastávám názor, že pedagogika a metodika jsou obory živé a neustále se vyvíjející spolu s proměnami lidské společnosti a tudíž by mělo být povinností každého pedagoga vzdělávat se a být otevřen novým poznatkům a metodám této oblasti, nejednou jsem se v odpovědích setkala s postojem, že pedagog je dobře obeznámen s jednou vybranou školou a nepovažuje za nutné seznamovat se s novějšími či moderními výukovými materiály.

4.2 Klavírní škola pro začátečníky

Klavírní škola mnohdy označovaná „BGS“ (označení vzniklé jako zkratka příjmení autorů Böhmová, Grünfeldová, Sarauer, dále jen „BGS“) vyšla poprvé roku 1956 a je určena co nejširšímu okruhu žáků, věkově blíže nespecifikovanému.

Dělí se na dvě části, a to „*Průprava před hrou z not*“ a „*Hra z not*“. V první části autoři fixují a fázují pohyb ruky a jednotlivých prstů, což nutí děti sledovat, přemýšlet a analyzovat každý malý pohyb zvlášť, a tím často dochází k potlačení přirozené volnosti paže použitím její váhy a zatuhnutí celého pohybového aparátu. Dále v beznotové části autoři uvádí „*Stručný výklad základních pojmů*“, který zahrnuje látku od hudební abecedy, přes rozdělení klaviatury po oktávách a jejich pojmenování, noty a jejich délky, notovou osnovu, houslový a basový klíč, až po pomocné linky notové osnovy. Tento nápor hudební teorie a terminologie je dle mého názoru pro začínající klavíristy neadekvátní a snadno může ohrozit žákův zájem o hru na klavír.

Ve druhé části školy, ve které již žák hraje z not, shledávám nedostatky již v metodickém postupu. V samotných začátcích hry z not autoři postupují velmi rychle. Skladby se sice pohybují v pětiprstové poloze C dur pro PR i LR, avšak po několika cvičeních, ve kterých hraje vždy pouze jedna ruka, následuje skok ke skladbám, ve kterých hrají obě ruce současně, a to nikoli protipohybem, ale pohybem rovným či stranným (viz Obrázek č. 10). Od počátku tak dochází k polyfonnímu vedení hlasů, které je nejen pro děti motoricky nejnáročnější.

Rozhovor

2.

Volně

Při dvou osnovách čteme vždy zdola nahoru.
Každou dvouruční skladbičku i cvičení probíráme napřed každou rukou zvlášť.

3.

A.S.

4.

A.S.

5.

A.S.*

Obrázek č. 10 – Ukázka přechodu mezi hrou střídavě jedné ruky a polyfonní hrou oběma rukama
dohromady, zdroj: [25] str. 16

Mezi další nedostatky řadím posloupnost uvedené látky a jednotlivých cvičení. Například stupnice jsou zařazeny až téměř v polovině klavírní školy, hned nato akordy a až o deset stran dále se objevují dvojhmaty. Ve výuce se mi naopak osvědčil postup od dvojhmatů (např. *dudácké kvinty*), přes akordy a až v poslední řadě zařazení stupnic, jelikož se jedná o nejjemnější motorický pohyb.

Zvláštností je také postup nácvičku právě zmíněných dvojhmatů. Jako první autoři uvádějí skladby s terciemi a až poté kvintami, přičemž spodní tón zadržují a horní se krokem či skokem pohybuje, což je pro začínající klavíristy poměrně náročný úkol.

Po hudební stránce autoři věnují velkou pozornost lidovým písním a pouze přibližně na třiceti stranách předkládají přednesové skladby a díla světoznámých autorů v klasickém slova smyslu. Kladně však hodnotím zařazení skladeb toho času soudobých autorů (např.: P. Ebena, I. Hurníka, K. Slavického, Z. Blažka, M. Kabeláče a dalších).

K neatraktivnosti díla přispívá absence ilustrací, které by mohly žáka zaujmout a podpořit jeho tvořivost.

Z těchto výše uvedených důvodů shledávám tuto školu jako již časem překonanou a zastaralou.

4.3 Nový Beyer - zábavná klavírní škola s lidovými písněmi, hrami a hádankami

Tato škola vychází z původní **Klavírní školy F. Beyera**³⁴ z roku 1943. **Nový Beyer** poprvé vychází tiskem roku 1970, je tedy téměř z téže doby jako výše zmíněná „BGS“.

Ačkoli autor v části „Úvod pro učitele“ předesílá záměr, aby hra pro žáka nebyla pouze cvičením, ale v co největší míře muzicírováním na základě získaných dovedností, z dnešního pohledu se tento záměr jeví jako nenaplněn, jak si ukážeme dále.

Knihy využívá stejný systém rozdělení na dvě hlavní části jako výše zmíněná „BGS“, tj. část „Bez not“ a část „Z not“. V první z částí v porovnání s „BGS“ není dítě tolik zahlceno informacemi hudební teorie, hojně využívá melodicko - rytmických ozvěn a rozvíjí tak sluch dítěte.

Ve druhé části po krátkém seznámení s notami, jejich délkami a pomlkami přichází autor se dvaceti pěti cvičeními pro PR a stejným počtem obdobných cvičení pro LR, ve kterých do hry postupně zapojuje všechny prsty s tím, že začíná od prvního a druhého prstu (palec, ukazovák) a rozšiřuje směrem k prstu pátému (malíku). Nevyužívá tedy postupné zapojování jednotlivých prstů vycházející z těžiště ruky, tj. od třetího prstu (prostředníku). Tato cvičení v obměnách naplňují dalších pět stran a první vypsána písnička se nachází až po těchto cvičeních.

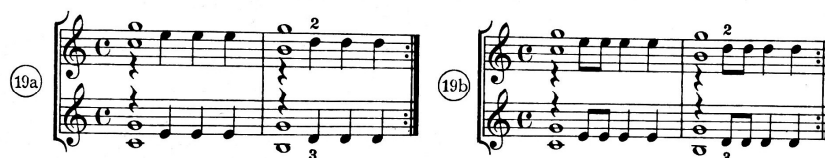
Po metodické stránce se zde setkáváme s podobnými neduhy jako u „BGS“. Na počátku se brzy objevuje rovný pohyb a polyfonnost, dokonce rovný pohyb v sextách. Staccato a jeho procvičení nastupuje velice pozdě (str. 41), uvedení basového klíče a první přípravu ke hře akordů si autor nechává až do druhé poloviny učebnice. Co se týče přípravného cvičení ke hře akordů, dle mého názoru zařazuje příklady nepřiměřeně obtížné (viz Obrázek č. 11).

³⁴ BEYER, Ferdinand. *Klavírní škola op. 101*. 11. vyd. Edition Neubert 1943

PŘÍPRAVA KE HŘE AKORDŮ I

Nejprve každou rukou zvlášť:

Cvičení 19

Vymyslete si ještě další rytmy k tomuto cvičení!

Cvičení 20

Obrázek č. 11 - Příprava ke hře akordů 1, zdroj: [26] str. 51

Autor se nepřírozeně dlouho zdržuje v tónině C dur, s tóninou G dur a následně dalšími tóninami přichází až v posledních dvaceti stranách knihy. Těmto dalším tóninám se věnuje velmi úsporně a žák se dle mého názoru nestačí dostatečně zorientovat v nových předznamenáních a přiloženém hudebním materiálu

Co se týče výběru skladeb a hudebního materiálu, autor vychází z lidové písně, jejíž doprovod různě stylizuje. Dále hojně využívá prstová cvičení. V obou případech však tento hudební materiál po několika skladbách působí kolovrátkovým dojmem a nepřináší nové prvky rozvíjející dětskou fantazii a tvořivost. Různé typy doprovodů však žák může uplatnit, pokud hledá inspiraci pro vlastní doprovázení písně, případně v improvizaci. K podobnému závěru dospěla i Alena Fryaufová ve své bakalářské práci **Charakteristika českých klavírních škol.**³⁵

4.4 Klavírní prvouka

Tato publikace poprvé vydaná roku 1986 je oproti výše zmíněných dvěma školám po metodické stránce dle mého názoru mnohem lépe řešená. Kniha je rozdělena do čtyř částí, a to „Hra bez not“, „Hra z not“, „Protipohyb a rovný pohyb v pětiprstové poloze, počátky polyfonie“ a poslední část „Postupné rozšiřování pětiprstové polohy“.

³⁵ FRYAUFOVÁ, Alena. *Charakteristika českých klavírních škol*. Brno, 2006.

V beznotové části autorka například využívá hru po bílých i černých klávesách, v notové části hned v jejím úvodu představuje houslový i basový klíč. Třebaže dítě hraje postupně PR i LR tón c^1 , upevňuje si tak orientaci v basovém klíči a od začátku si ho spojuje se hrou LR.

Školu doplňuje sešit **Metodické poznámky**³⁶, ve kterém autorka uvádí, jak mají pedagogové s dětmi postupovat za účelem lepšího zvládnutí látky.

Hudební materiál celé klavírní školy vychází výhradně z lidových písní. Tyto písně jsou z velké části rozepsané pro čtyři ruce. Učitel, který má zde úlohu doprovodnou, dokresluje skladby po harmonické stránce a napomáhá žákovi k lepšímu harmonickému cítění.

Ačkoli autorka upozorňuje, že je potřeba poslední část školy doplňovat o další hudební materiál, například etudy a drobné klasické i moderní skladby, obávám se, že zaměření této školy výlučně na lidovou píseň pro dnešní mládež není příliš atraktivní.

4.5 Klavírní školička

Klavírní školička, která poprvé vyšla roku 1981, je určena jak název napovídá předškolním a ranně školním dětem od čtyř do sedmi let. Z tohoto důvodu se o ní krátce zmiňuji pouze jako o publikaci předcházející čtyřdílné **Nové klavírní škole** (viz níže).

4.6 Nová klavírní škola

Tento čtyřdílný cyklus plynule navazuje na **Klavírní školičku**. Pokud ovšem dítě začíná hrát až v sedmi letech, na prvních 35 stranách je v části „*Hrajeme podle sluchu*“ rychlé shrnutí látky školičky avšak v obtížnější formě přizpůsobené vývoji dítěte. Neznamená to tedy, že žák nejprve musí projít **Klavírní školičkou**, aby mohl následně pokračovat **Novou klavírní školou**. Toto přizpůsobení látky věku dítěte je pro pedagogy ulehčením práce, jelikož nemusí zaměňovat přiložený hudební materiál

³⁶ ŠIMKOVÁ, Ludmila. *Klavírní prvouka: metodické poznámky*. Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2003. ISBN 80-86385-19-1.

za jiný, odpovídající věku dítěte. Klavírní škola je založená na přirozeném projevu dítěte – řeči, říkadlech a hrách v podobě opakování, dokončování hudební myšlenky apod. Autorky tak hravou metodou podporují tvořivost a přirozenou zvědavost dítěte.

Po grafické stránce je škola mnohem zajímavější. Každý díl je laděn do jedné barvy, ve které jsou ztvárněny jednoduché ilustrace provázející všechny díly školy.

Co se týče výběru skladeb, autorky uvádí mnohem pestřejší hudební materiál a dítě tak má možnost seznámit se s díly autorů napříč hudebními dějinami.

Promyšleným metodickým postupem se plynule a pozvolna rozvíjí žákovy pianistické dovednosti.

4.7 Klavírátky

Vydáním této čtyřdílné školy se autorkám I. Oplištilové a Z. Hančilové podařilo zaplnit mezeru teoretických vzdělávacích materiálů na českém trhu, a to díky svému zaměření na hudební nauku. Jak název napovídá, látka je zde vysvětlována v úzkém vztahu s výukou hry na klavír. Často se v dílčích úkolech objevuje klaviatura, v níž dítě řeší různé úlohy.

Všechny čtyři *sešity* – tak jsou nazývány jednotlivé díly, nenásilnou a hravou formou seznamují žáka s hudební teorií, a to vždy ve spojení s praktickým provedením úkolu u nástroje a prožitkem.

Přípravný pracovní sešit³⁷ se stěžejně zabývá prstokladem, klaviaturou a hudební abecedou. Krom těchto zmíněných rozvíjí hudební sluch po melodické, rytmické a harmonické stránce a seznamuje se základním dynamickým rozlišením piano (***p***) a forte (***f***).

Stejně jako v následujících třech sešitech jsou jednotlivé oblasti kombinovány a logicky řazeny podle obtížnosti.

³⁷ OPLIŠTILOVÁ, Iva a Zuzana HANČILOVÁ. *Klavírátky: [s pastelkami u klavíru] : přípravný pracovní sešit*. Praha: WinGra, 2003.

Druhý díl **Pracovní sešit 1**³⁸ pracuje s poznáváním not (od začátku ve dvou notových osnovách = houslovém a basovém klíči), rytmem, posuvkami, intervaly, pětiprstovou polohou, hudebními formami, prohlubuje tonální cítění (T D) a rozšiřuje slovníček pojmů italského názvosloví.

Třetí díl **Pracovní sešit 2**³⁹ na rozdíl od předešlých dvou řadí strany podle jednotlivých oblastí. V obsahu je pak naznačen doporučený postup k souběžnému rozvíjení všech odvětví hudební nauky. Toto dělení je zdůvodněno individuálním tempem rozvoje každého žáka a tím potřebou většího přizpůsobení a kombinování probírané látky. Sešit seznamuje s problematikou akordů, stupnic, intervalů, procvičuje čtení a zápis not a rytmu, prohlubuje tonální cítění ve spojitosti s hudebními formami a rozšiřuje hudební pojmy doplňováním slov do pohádky **Princ Pinc a princeznička Čerešnička**⁴⁰.

Ve čtvrtém díle **Pracovní sešit 3**⁴¹ jsou strany řazeny opět podle oblastí (jak tomu bylo v předchozím dílu školy). Autorky zde předkládají látku náročnější, ale stále velmi srozumitelnou formou. Zabývají se zde čtyřhlasou úpravou akordů, melodickými ozdobami, dur mollovými stupnicemi a přidávají stupnici chromatickou, intervaly, složitější rytmy a metry, formou a tonalitou a přidávají novou oblast týkající se kontrapunktu.

³⁸ OPLIŠTILOVÁ, Iva a Zuzana HANČILOVÁ. *Klavíhrátky: [s tužkou a gumou u klavíru] : pracovní sešit*. Praha: WinGra, 2003.

³⁹ OPLIŠTILOVÁ, Iva-HANČILOVÁ, Zuzana. *Klavíhrátky. Pracovní sešit 2 – Cestování s klavírem*. 1. vyd. H 8004 Praha, Editio Bärenreiter, 2009, ISMN 979-0-2601-0466-2

⁴⁰ OPLIŠTILOVÁ, Iva-HANČILOVÁ, Zuzana. *Klavíhrátky. Pracovní sešit 2 – Cestování s klavírem*. 1. vyd. H 8004 Praha, Editio Bärenreiter, 2009, s. 53. ISMN 979-0-2601-0466-2

⁴¹ OPLIŠTILOVÁ, Iva-HANČILOVÁ, Zuzana. *Klavíhrátky. Pracovní sešit 3 – Čarování u klavíru*. 1. vyd. Praha, WinGra s.r.o., 2006, ISMN M-706526-10-2

Jednotlivé sešity obsahují metodické poznámky a přibližnou dobu, kterou studium jednotlivých dílů zabere.

- Přípravný pracovní sešit – ½ rok – 1 rok, odpovídá PHV ZUŠ
- Pracovní sešit 1 – 1 rok, odpovídá 1. ročníku ZUŠ
- Pracovní sešit 2 – 1 a ½ - 2 roku, odpovídá 2. a části 3. ročníku ZUŠ
- Pracovní sešit 3 – 2 - 2 a ½ roku, odpovídá 4. až 6. ročníku ZUŠ

4.8 Evropská klavírní škola⁴²

Již podle názvu je patrné, s jakým záměrem tato škola vznikla. Svoji myšlenku seznámit žáky s rozmanitostí hudby jednotlivých zemí Evropy autor Fritz Emonts uvádí hned v úvodu školy. Multikulturnost je zdůrazněna i názvy skladeb, které jsou uváděny ve třech jazycích. Rozvoj povědomí žáka o dalších kulturách kromě tuzemské je podpořen výběrem hudebních skladeb. Autor uvádí jak lidové písně různých zemí doprovázené textem v původním jazyce, tak díla autorů klasické hudby. Tato pestrost je dle mého názoru jedním z důvodů, proč je Evropská klavírní škola u českých dětí i pedagogů tak oblíbená.

Dalším kladem školy je například její barevné provedení a ilustrace podporující zvědavost dětí (viz Obrázek č. 12).

Obrázek č. 12 - Tango, zdroj: [39] str. 86

⁴² EMONTS, Fritz a Andrea Hoyer. ILLUSTRATION. *Europäische Klavierschule = The European piano method = Méthode de piano européenne*. Klavierausz. Mainz: Schott, 1998. ISBN 9783795754358.

5 Závěr

Ve své bakalářské práci jsem podrobně rozebrala Bastienovu klavírní školu. Díky zkoumání nejen metodického postupu této školy jsem si uvědomila důležitost všech aspektů při tvorbě díla, které má děti nejen vzdělávat, ale i zaujmout a bavit.

Na základě výsledků dotazníku jsem vybrala nejpoužívanější klavírní školy dotazovaných českých pedagogů. Tyto školy jsem krátce představila a pokusila se zhodnotit jejich aktuálnost a tedy vhodnost využití při výuce klavíru dnešních dětí.

Bastienovu klavírní školu pokládám za vhodnou výukovou publikaci, a to především z důvodu komplexní provázanosti grafického, hudebně-obsahového i metodického zpracování. Při výuce podle této školy na základních uměleckých školách je vhodné výuku doplnit o český hudební fond lidových písní a autorů. Záleží na šikovnosti každého pedagoga, aby vystihl individuální potřeby každého dítěte a přizpůsobil výběr hudebního materiálu dle individuality žáka. V porovnání s nejrozšířenějšími českými školami působí moderním a svěžím dojmem, má schopnost zaujmout nejen žáka, ale je podnětná i pro pedagogy. Z vlastní zkušenosti bych tuto školu doporučila k seznámení minimálně ke zvážení pro zařazení do výuky všem klavírním pedagogům na základních uměleckých školách, zájmových kroužcích či v soukromé výuce.

6 Použité prameny a literatura

- [1] BASTIEN, James. *Piano For The Young Beginner, Primer A - WP230*. Kjos West: Neil A.Kjos Music Company, 1985. ISBN 0-8497-5269-8.
- [2] BASTIEN, James. *Theory & technic for the young beginner*. San Diego, Calif: Kjos Music, 1987. ISBN 084979319X.
- [3] BASTIEN, James. *Piano for the young beginner: primer B*. San Diego, Cal: Neil A. Kjos, 1987. ISBN 0849793181.
- [4] BASTIEN, James. *Theory & technic for the young beginner*. San Diego, Calif: Kjos Music, 1987. ISBN 0849793203.
- [5] BASTIEN, James. *Piano*. San Diego, Calif: Neil A. Kjos Music Co, 1985. ISBN 0849752655.
- [6] BASTIEN, James. *Theory*. San Diego: Kjos West, 1985. ISBN 0849752701.
- [7] BASTIEN, James. *Technic*. San Diego: Kjos West, 1986. ISBN 0849752809.
- [8] JANE SMISOR BASTIEN. *Performance*. San Diego, Calif: Neil A. Kjos Music, 1985. ISBN 084975271X.
- [9] BASTIEN, James. *Piano: level 1*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985. ISBN 0849752663.
- [10] BASTIEN, James. *Bastien piano basics: theory : level 1*. San Diego, Ca: Neil A. Kjos Music Co, 1985. ISBN 0849752728.
- [11] BASTIEN, James. *Technic*. San Diego, Calif: Neil A. Kjos Music, 1986. ISBN 0849752817.
- [12] JANE SMISOR BASTIEN. *Performance*. San Diego, Calif: Kjos, 1985. ISBN 0849752744.
- [13] BASTIEN, James. *Piano: level 2*. San Diego: Neil A. Kjos Music Company, 1985. ISBN 0849752671.
- [14] BASTIEN, James. *Bastien piano basics: theory : level 2*. San Diego, Ca: Neil A. Kjos Music Co, 1985. ISBN 0849752736.
- [15] BASTIEN, James. *Technic: level 2*. San Diego, California: Kjos West, 1986. ISBN 0849793009.
- [16] JANE SMISOR BASTIEN. *Performance*. San Diego, Calif: Kjos, 1985. ISBN 0849752760.
- [17] JAMES BASTIEN. --. *Piano: level 3*. San Diego, Calif: Kjos, 1985. ISBN 084975268X.
- [18] BASTIEN, James. *Bastien piano basics: theory : Level 3*. Miami, Ca: Neil A. Kjos Music Co, 1985. ISBN 0849752752.

- [19] BASTIEN, James. *Technic*. San Diego: Kjos West, 1986. ISBN 0849793025.
- [20] JANE SMISOR BASTIEN. *Performance*. San Diego, Calif: Kjos, 1985. ISBN 0849752779.
- [21] JAMES BASTIEN. --. *Piano: level 4*. San Diego, Calif: Kjos, 1985. ISBN 0849752698.
- [22] BASTIEN, James. *Bastien piano basics: theory : level 4*. Miami, Ca: Niel A. Kjos Music Pubs, 1985. ISBN 0849752787.
- [23] BASTIEN, James. *Technic*. San Diego: Kjos West, 1986. ISBN 0849793033.
- [24] JANE SMISOR BASTIEN. *Performance*. San Diego, Calif: Kjos, 1985. ISBN 0849752795.
- [25] BÖHMOVÁ-ZAHRADNÍČKOVÁ, Zdeňka. *Klavírní škola pro začátečníky*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1956.
- [26] DOSTAL, Jan. *Nový Beyer: zábavná klavírní škola s lidovými písněmi, hrami a hádankami*. 7. vyd. Ilustroval Eva VLASÁKOVÁ. Praha: Supraphon, 1988.
- [27] ŠIMKOVÁ, Ludmila. *Klavírní prvouka*. Praha: Editio Bärenreiter, 2000.
- [28] ŠIMKOVÁ, Ludmila. *Klavírní prvouka: metodické poznámky*. Praha: Editio Bärenreiter Praha, 2003. ISBN 80-86385-19-1.
- [29] JANŽUROVÁ, Zdena a Milada BOROVÁ. *Klavírní školička pro děti 4-7 leté: pedagogická publikace s metodickým návodem pro výuku předškolních a raně školních dětí na LŠU se zaměřením i ke čtyřruční hře a ke hře z listu*. 3. uprav. vyd. Ilustroval Josef PALEČEK. Praha: Panton, 1989.
- [30] JANŽUROVÁ, Zdena a Milada BOROVÁ. *Nová klavírní škola 1. díl*. Praha: Panton, 1993. ISBN 80-7039-169-3.
- [31] JANŽUROVÁ, Zdena a Milada BOROVÁ. *Nová klavírní škola 2. díl*. Praha: Panton, 1995. ISBN 0-205-00607-8.
- [32] JANŽUROVÁ, Zdena a Milada BOROVÁ. *Nová klavírní škola 3. díl*. Praha: Panton, 1993. ISBN 0-205-00621-3.
- [33] JANŽUROVÁ, Zdena a Milada BOROVÁ. *Nová klavírní škola 4. díl*. Praha: Panton, 1993. ISBN 0-205-00707-4.
- [34] OPLIŠTILOVÁ, Iva a Zuzana HANČILOVÁ. *Klavíhrátky: [s pastelkami u klavíru] : přípravný pracovní sešit*. Praha: WinGra, 2003.
- [35] OPLIŠTILOVÁ, Iva a Zuzana HANČILOVÁ. *Klavíhrátky: [s tužkou a gumou u klavíru] : pracovní sešit*. Praha: WinGra, 2003.
- [36] OPLIŠTILOVÁ, Iva a Zuzana HANČILOVÁ. *Klavíhrátky*. Praha: WinGra, 2004.

- [37] OPLIŠTILOVÁ, Iva-HANČILOVÁ, Zuzana. *Klavíhrátky. Pracovní sešit 2 – Cestování s klavírem*. 1. vyd. H 8004 Praha, Editio Bärenreiter, 2009, ISMN 979-0-2601-0466-2
- [38] OPLIŠTILOVÁ, Iva-HANČILOVÁ, Zuzana. *Klavíhrátky. Pracovní sešit 3 – Čarování u klavíru*. 1. vyd. Praha, WinGra s.r.o., 2006, ISMN M-706526-10-2
- [39] EMONTS, Fritz a Andrea Hoyer. ILLUSTRATION. *Europäische Klavierschule = The European piano method = Méthode de piano européenne*. Klavierausz. Mainz: Schott, 1998. ISBN 9783795754358.
- [40] James Bastien, 71, Is Dead - Wrote Piano Study Books - Obituary (Obit); Biography - NYTimes.com. *301 Moved Permanently* [online]. Copyright © 2017 The New York Times Company [cit. 10.07.2017].
Dostupné z:
<http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9500E7DE1E3FF93AA15752C0A9609C8B63>
- [41] *Neil A. Kjos Music Company* [online]. Dostupné z:
https://www.kjos.com/detail.php?table=author&division=5&auth_id=80
- [42] In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2017-07-13]. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Nota#Jm.C3.A9na_not
- [43] KOZLOVÁ, Barbora. *Charakteristika českých klavírních škol 2. poloviny 20. století*. Praha, 2010.
- [44] KOZLOVÁ, Barbora. *Charakteristika českých klavírních škol 2. poloviny 20. století v porovnání s Evropskou klavírní školou Fritze Emontse*. Plzeň, 2015.
- [45] FRYAUFOVÁ, Alena. *Charakteristika českých klavírních škol*. Brno, 2006

Seznam příloh

Příloha č.1 – Výčet klavírního díla Jamese Bastiena

Piano Series by James Bastien (6)

Bastien Piano Basics
Bastien Piano Library
Intermediate Piano Course
Music Through The Piano Library
Older Beginner Organ Library
Older Beginner Piano Library

Piano Arrangements by James Bastien (7)

Concerto In A Minor (Antonio Vivaldi) (Vivaldi - Arr. Bastien) - GP191
Great Classic Themes, Level 1 - Arr. Bastien - WR8
Jesu Joy Of Man's Desiring (Bach - Arr. Bastien) - GP188
Maple Leaf Rag (Joplin - Arr. Bastien) - GP182
March Militaire (Schubert - Arr. Bastien) - WP1013
Toccata In D Minor (Bach - Arr. Bastien) - GP189
Variations On A Theme By Paganini (Paganini - Arr. Bastien) - GP187

Piano Publications by James Bastien (167)

Bastien Favorites, Level 4 (Bastien) - GP86
Bastien Piano Basics, Level 1, Piano (Bastien) - WP201
Bastien Piano Basics, Level 1, Technic (Bastien) - WP216
Bastien Piano Basics, Level 1, Theory (Bastien) - WP206
Bastien Piano Basics, Level 2, Technic (Bastien) - WP217
Bastien Piano Basics, Level 2, Theory (Bastien) - WP207
Bastien Piano Basics, Level 3, Piano (Bastien) - WP203
Bastien Piano Basics, Level 3, Technic (Bastien) - WP218
Bastien Piano Basics, Level 3, Theory (Bastien) - WP208
Bastien Piano Basics, Level 4, Piano (Bastien) - WP204
Bastien Piano Basics, Level 4, Technic (Bastien) - WP219
Bastien Piano Basics, Level 4, Theory (Bastien) - WP209

Bastien Piano Basics, Piano, Level 2 (Bastien) - WP202
Bastien Piano Basics, Primer, Piano (Bastien) - WP200
Bastien Piano Basics, Primer, Technic (Bastien) - WP215
Bastien Piano Basics, Primer, Theory (Bastien) - WP205
Bastien's Best Of Bacharach-David (Bastien) - WP134
Beethoven's 5th (Bastien) - GP186
Boogie, Rock And Country, Level 1 (Bastien) - WP238
Boogie, Rock And Country, Lv 2 (Bastien) - WP239
Boogie, Rock And Country, Lv 3 (Bastien) - WP240
Book 1 Reading (Bastien / Bastien) - GP2
Book 1 Writing (Bastien / Bastien) - GP3
Book 2 Reading (Bastien / Bastien) - GP4
Book 2 Writing (Bastien / Bastien) - GP5
Book 3 Reading (Bastien / Bastien) - GP6
Book 3 Writing (Bastien / Bastien) - GP7
Book 4 Writing (Bastien / Bastien) - GP31
Book 5 Writing (Bastien / Bastien) - GP32
Book 6 Writing (Bastien / Bastien) - GP33
Calico Cat, The (Bastien) - GP179
Christmas Favorites, Level 1 (Bastien) - WP49
Christmas Favorites, Level 2 (Bastien) - WP50
Christmas Favorites, Level 3 (Bastien) - WP68
Christmas Favorites, Level 4 (Bastien) - WP69
Christmas Favorites, Primer (Bastien) - WP48
Christmas Medley, Piano Solo, Level 1 (Bastien) - WP1021
Christmas Medley, Primer Level (Bastien) - WP1020
Circus Parade (Bastien) - WP1000
Classic Themes By The Masters (Bastien) - WP40
Clouds (Bastien) - WP1012
Country Western 'n Folk, Book 2 (Bastien) - GP67
Country Western N Folk, Book 1 (Bastien) - GP66
Czerny And Hanon for the Intermediate Grades (Bastien) - GP30
Dinosaur Kindgom (Bastien) - WP246
Easy Piano Classics (Bastien) - WP42

Entry Of The Gladiators (Bastien) - WP1036
Favorite Classic Melodies, Lv 1 (Bastien) - WP73
Favorite Classic Melodies, Lv 2 (Bastien) - WP74
Favorite Classic Melodies, Lv 3 (Bastien) - WP75
Favorite Classic Melodies, Lv 4 (Bastien) - WP76
Favorite Classic Melodies, Prm Lvl (Bastien) - WP72
Festival (Bastien) - GP158
Fifth Avenue Poodle (Bastien) - GP141
First Bach Album (Bastien) - WP128
First Hanon Studies (Bastien) - WP31
First Piano Repertoire Album (Bastien) - WP70
First Reading Experiences (Bastien / Bastien) - GP35
First Sonatina Album (Bastien) - WP124
Folk Tune Favorites, Level 1 (Bastien) - WP47
Folk Tune Favorites, Primer (Bastien) - WP46
Folk Tune Party (Bastien) - WP295
General Midi Orch, Level 1 (Bastien) - MIDI201
Good Time Boogie (Bastien) - WP1037
Gospel (Bastien) - GP176
Great Christmas Carols, Level 1 (Bastien) - WR7
Great Hymns (Bastien) - WR9
How To Teach Piano Successfully, Third Edition (Bastien) - GP40
Hymn Favorites, Level 1 (Bastien) - WP44
Hymn Favorites, Level 2 (Bastien) - WP45
Hymn Favorites, Primer (Bastien) - WP43
Hymn Party, Book B (Bastien) - WP296
Indian Life (Bastien) - WP234
Intermediate Technic, Level 3 (Bastien) - WP113
Intermediate Theory, Level 1 (Bastien) - WP108
Intermediate Theory, Level 2 (Bastien) - WP109
Intermediate Theory, Level 3 (Bastien) - WP110
Magic Finger Technique, Book 1 (Bastien) - GP13
Magic Finger Technique, Book 2 (Bastien) - GP14
Magic Finger Technique, Book 3 (Bastien) - GP15

Major Scales & Pieces (Bastien) - GP11

Mexican Fiesta (Bastien) - GP143

Minor Scales & Pieces (Bastien) - GP12

Musicianship For The Older Beginner Organist, 1 (Bastien) - WR3

Musicianship For The Older Beginner, Level 1 (Bastien) - WP34

Musicianship For The Older Beginner, Level 2 (Bastien) - WP35

Musicianship For The Older Beginnner Organ, 2 (Bastien) - WR4

Nursery Songs At The Piano, Level 1 (Bastien) - WP242

Nursery Songs At The Piano, Primer (Bastien) - WP241

Nutcracker Suite, The (Bastien) - WP67

Older Beginner Organ Course, The, Level 2 (Bastien) - WR2

Older Beginner Piano Course, Level 2 (Bastien) - WP33

Older Beginner Piano Course, The, Level 1 (Bastien) - WP32

Party Rag (Bastien) - WP1035

Pedal Skills, Level 1 (Bastien) - WR5

Pedal Skills, Level 2 (Bastien) - WR6

Piano For The Young Beginner, Primer A (Bastien) - WP230

Piano For The Young Beginner, Primer B (Bastien) - WP231

Piano Lessons, Level 1 (Bastien) - WP2

Piano Lessons, Level 2 (Bastien) - WP3

Piano Lessons, Level 3 (Bastien) - WP4

Piano Lessons, Level 4 (Bastien) - WP5

Piano Lessons, Primer (Bastien) - WP1

Piano Literature, Vol 3 (CD) (Bastien) - GP20CD

Piano Literature, Vol 4 (CD) (Bastien) - GP57CD

Piano Literature, Volume 3 (Bastien) - GP20

Piano Literature, Volume 4 (Bastien) - GP57

Pirate Island (Bastien) - WP1040

Playtime At The Piano, Book 1 (Bastien) - GP18

Playtime At The Piano, Book 2 (Bastien) - GP19

Pop Rock N Blues, Book 1 (Bastien) - GP37

Pop Rock N Blues, Book 3 (Bastien) - GP39

Popular Christmas Songs, Level 1 (Bastien) - WP221

Popular Christmas Songs, Level 2 (Bastien) - WP222

Popular Christmas Songs, Level 3 (Bastien) - WP223
Popular Christmas Songs, Level 4 (Bastien) - WP224
Popular Christmas Songs, Primer Level (Bastien) - WP220
Popular Hymns, Level 1 (Bastien) - WP227
Popular Hymns, Level 2 (Bastien) - WP228
Popular Hymns, Level 3 (Bastien) - WP229
Popular Hymns, Primer Level (Bastien) - WP226
Practice Party (Bastien) - WP293
Pre Reading Christmas Party (Bastien) - WP282
Pre Reading Hanukkah Party (Bastien) - WP283
Pre-Reading Experiences (Bastien / Bastien) - GP1
Railroad Boogie (Bastien) - WP1039
Recital Invitation (25 Postcards) (Bastien) - WP157
Religious Favorites (Bastien) - WP41
Rock Concert (Bastien) - GP144
Rock Festival (Bastien) - GP156
Rock Time U.S.A. (Bastien) - GP157
Rudolph The Red-Nosed Reindeer (Bastien) - WP1049
Scales, Chords & Arpeggios (Bastien) - WP249
Scat Boogie (Bastien) - WP1014
Scott Joplin Favorites (Bastien) - GP90
Sea Mist (Bastien) - WP1015
Second Recital Party (Bastien) - WP294
Sight Reading, Level 1 (Bastien) - WP16
Sight Reading, Level 2 (Bastien) - WP17
Sight Reading, Level 3 (Bastien) - WP18
Sight Reading, Level 4 (Bastien) - WP19
Sonatina Favorites, Book 1 (Bastien) - GP97
Sonatina Favorites, Book 2 (Bastien) - GP98
Sonatina Favorites, Book 3 (Bastien) - GP99
Sonatina in Classic Style (Bastien) - GP183
Sonatina in Contemporary Style (Bastien) - GP185
Sonatina in Romantic Style (Bastien) - GP184
Space Adventures (Bastien) - WP236

Technic Lessons, Level 1 (Bastien) - WP12
Technic Lessons, Level 2 (Bastien) - WP13
Technic Lessons, Level 3 (Bastien) - WP14
Technic Lessons, Level 4 (Bastien) - WP15
Technic Lessons, Primer Level (Bastien) - WP11
Theory & Technic For The Young Beginner, Primer A (Bastien) - WP232
Theory & Technic For The Young Beginner, Prmr B (Bastien) - WP233
Theory Lessons, Level 1 (Bastien) - WP7
Theory Lessons, Level 2 (Bastien) - WP8
Theory Lessons, Level 3 (Bastien) - WP9
Theory Lessons, Level 4 (Bastien) - WP10
Theory Lessons, Primer (Bastien) - WP6
Toccata (Bastien) - GP178
Traditional Primer Piano Lessons (Bastien) - WP100
Traditional Primer Piano Solos (Bastien) - WP102
Traditional Primer Theory And Technic Lessons (Bastien) - WP101
Twelve Days Of Christmas, The (Bastien) - WP1019
Wipe-Off: Keyboards and Staffs (Bastien) - WP269

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř. č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				